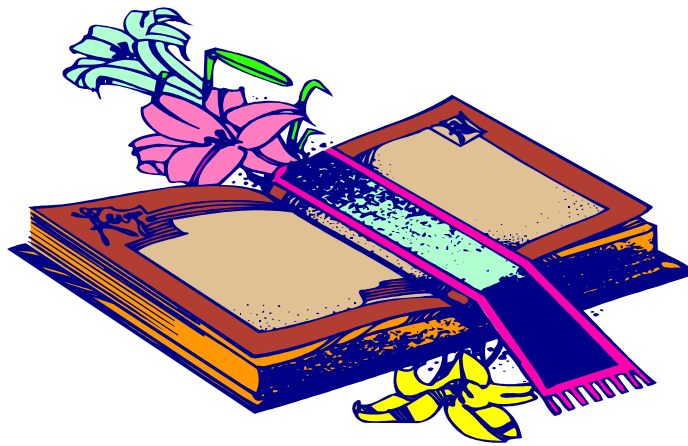

ИСТОРИЈА ЦРКВЕ БОЖИЈЕ

ПОЧЕТАК ЦРКВЕ

ДИО ПРВИ

ПОСЕТАК ЦРКВЕ

Хришћанство је без поговора највећа једна религија на свијету, са више од 1.6 билона признатих Хришћана. Ислам је друга по величини вјероисповјест, која има половину од ових слѣдбеника.

Али Хришћанство није једна удружена група вјереника. Хришћански свијет је подјељен и хиљаде доминација, раскола, и секта.

Што се догодило? Како је Хришћанство постало тако распарчато? Што је најважније, јесте то гдје је Црква коју је Исус основао?

Јели права Црква састављена од свих ових група? Или само једна од њих. Кад би истраживали кроз скоро 2000 годишњу историју, да ли би могли наћи гдје су прави Христови ученици били? Можемо ли дознати што су они вјеровали? Можемо ли знати гдје су они данас?

Да, можемо, али наш проналазак није био једноставан. Велики размак често се појављује у историским записима. Информације су понекад много пута неподпуне, а понекад искривљене. Прави слѣдбеници Исуса из Назарета често су прогањани. За вријеме једног периода историје, оно што смо дознали о њима дознали смо само од њиховије противника.

Стога, понекад линија историје јесте јако танка и несигурна.

Али ту ипак има једна линија.

Наша истрага је заснована на овој истини: Исус је сам персонално рекао "Сазидаћу Цркву своју, и врата паклена неће је надвадати" (Матеј 16:18). Он је такође изјавио, "Не бој се, мало стадо! јер би воља Вашег Оца, да вам да Царство" (Лука 12:32).

Мала Црква. Често пута прогањана. Али Црква која је стално ту. То је оно што Библија прориче. И то јесте што нам историја открива.

Прије Је Била Ту Црква

Да одпочнемо са нашом причом из првог вијека Б.Ц.

Кад се Исус родио, границе Римског царства протезале су се од Енглеске на сјевер, до Сахаре на југу. Римски барјаци вијали су се на градовима од Атлатика до Еуфрата. Топот коњских копита, тутањ ратне машине и бука марширајућих легија био је одавно уобичајни звук у Средњем Истоку.

Цијела Империја била је у миру и напредовала је. Римске окупирајуће снаге сад су окупирали себе у разним играма, натјећања, коцкању, препричавајући витешке побједе из прошлости.

У унтрашњим међама ове велике Империје, Новог Завјета Црква је основана.

Планирано у Напред

То није био пуки случај да је Бог основао Новог Завјета Цркву баш у то вријеме. Он је припремио ствар.

Још од Мојсијева времена, Јеврејски пророци су писали о доласку Месије. У ВС 4, то је вријеме стигло.

Послије, када је апостол Павле писао о величанственој појави Сина Божијега на земљи, он је рекао: "А кад се наврши вријеме, посла Бог Сина Својкега једнороднога, који је рођен од жене и покорен закону" (Галатима 4:4).

Један од најважнијих припрема за оснивање Цркве било је Јеврејско расуло. Започето у Персиском времену и продужило се кроз вријеме Грчког царства, Јевреји су основали насеља скором у сваком већем граду западног свијета. То ће бити Јеврејски храмови гдје ће ранији Новог Завјета учитељи најприје објавити поруку Исуса Христа послвије њега. Постепено, велики број, незнабожаца у градовима гдје су апостоли проповједали обратили су се на Божји пут.

Били су крштени. Цркве су напредовале. Ипак кроз многе године напредовање Хришћанске Цркве био је практично непримјећен од Римске власти. Са свим вањским изгледом и намјером, Хришћански став мало се разликова од осталих Јеврејских секта.

У вријеме када је Римски свијет стварно увидио да Хришћани нису били само још једна Јеврејска сектаа, десетине хиљада Хришћана већ је било расејано са једног краја Империје на други.

Римска Позадина

И ако то није бло намјерно, Римљани су у ствари припремили пут за добру вијест да буде проширена свијетом у првом вијеку нове ере. Римљани су били велики градитељи путева. Путеву су прво били прављени да би војска биле покретнија и да би тако брже стигла у рат или ма гдје било по потреби и такођер да би омогућило Хришћанске проповједаче да лакше оду у далеке крајеве Империје.

Кад је мир постигнут неколико година прије Христовога рођења, трговински путеви, бродске линије, и трговинска мрежа одпочела је напредовати. Апостоли Христови могли су да путују морем или копном у градове кроз цијелу Империју.

Усавршени поштарски систем такођер је играо важну улогу. Многи читаоци примали су посланице, или писма, од Павла, Јакова, Петра, Јована и Јуде. Други важан корак припремао је пут за Новог Завјета Цркву била је Хенелизација од пре-Хришћанског свијета, или присвајање Грчке културе и језика.

Бог је дао Израилском племену Јуди одговорност да сачува свете Записе сад познати као Стари Завјет. Али кад је Нови Завјет писан, он је био сачуван не на Јеврејском, нити чак на Латинском Римском, већ на Грчком језику. Грчки језик постојао је као језик културе и наобразбе више од три вијека прије Христа. Када је Рим покорио свијет, они су поштовали и одржали Грчки језик, литературу и архитектуру.

Долазак Месије

У ово Римско доба, тад, и кад се навршило вријеме, посла Бог сина својега. Исус се родио у јесен 4, Б.Ц. Кад је Он био око 30 година стар, у почетку А.Д. око 27, Он је одпочео са Својом службом.

Исус Христос у ствари учио је јако кратко вријеме-само три-и-по године. За то вријеме можда многе хиљаде слушало га је, али само неколко стотина вјеровало је оно што је Он говорио. Између ових неколко стотина, Исус је обучавао 12 апостола-водеће учитеље Његово Цркве.

На дан Духовдана у А.Д. 31, Исус из Назарета био је разапет-убијен. Изгледало је на моменат да је покрет пропао. Али три дана послје његове смрти, најзнаменитији догађај у историји се одиграо. Исус је устао из мртвих-не у смртно, људско биће, већ духовно, сам-по себи живот.

Четрдесет дана, Он се појављивао својим апостолима и многим другим својим сљедбеницима. Они су подпуно били увјерени да онај који је био мртва, сад је Жив.

Он их је напустио са овим коначним наређењем: "Идите дакле и научите све народе крстећи их ва име Оца и Сина и Духа светога. Учећи их да све држе што сам вам заповједио; и ево ја сам с вама у све дане до свршетка вијека Амин" (Матеј 28:19-20).

У напред је лежао рад Цркве да објави јеванђеље о Царству Божијему цијелом свијету. Тај рад треба да се продужи све до Другог Исуса Христа повратка на ову земљу.

Почетак Цркве

Исус је рекао својим ученицима да чекају у Јерусалиму. Он им је обећао послати помагача. Десет дана касније, на дан Духова у Н.Д. 31, Новог Завјета Црква се родила. Помагач кога је Исус обећао био је Дух свети-духовна сила послата од Бога да надахне оне које је Бог изабрао у Своју Цркву.

ДИО ДРУГИ

Доба Таме

Много знамо о самом почетку Цркве основане од Исуса Христа, захвални само једном човјеку по имену Лука. Он је био доктор који је постао ученик првог вијека Цркве. Лука је писао раније Цркве историју "Дјела Апостолска", која је једна од најнадахнутијих књига Новог Завјета.

Нећемо овдје улазити у све детаље књиге Дјела Апостолска. Савјетујемо читаоца да пажљиво прочита Дјела Апостолска за бољу подпору о ономе о чему се расправља овдје.

Лука је био чести сапутник и друг-ученик са другима посвећеним Хришћанима Цркве. Други човјек је такођер имао много утјецаја на завршну књигу Новог Завјета, звану књига Откривења. Ту исто имају два писма од Петра, који је држао важан положај као вођа раније Цркве.

Кроз Павла, Јеванђеље се Шири Свијетом

Павле је учинио један од највећих доприноса Новог Завјета Записима-14 писама укупно. Павле је писао о свом путовању и одређивању доктрине у Црквама док је проповједао јеванђеље о Царству Божијему кроз западни свијет.

Како је наведено у првом дијелу, да се рад Цркве, ширио по Империји непримјећено од Римских власти. Пошто Црква није изгледала ништа више од једне обичне Јеврејске секте. Ранија Црква држала је седми-да-Суботу и одржавала је што многи људи мисле да су Јеврејски Свети Дани.

Кроз многе године Црква је трпјела прогнанства због жалбе Јеврејске заједнице. Понекад ова прогнанства била су јако тешка и свирепа. По некад, године би пролазиле са постепеним растом чланова и са обично ријетким већим проблемима.

У ранијим Н.Д. 60-тим годинама Хришћански зборови су постојали у већим градовима Римске Империје. Чак је постојала Хришћанска заједница у самој престолници града Рима.

Апостол Павле послат је у Рим као затвореник због оптужбе из Јерусалима подигнуте против њега. Послије двије године у граду Тесарији, Павле је упутио молбу Цесару у Рим. И ако члан Јеврејске фамилије, Павле је био слободни Римски грађанин. Римски грађани имали су право жалбе код Цесара. Тако, Павле, будући да није могао добити правду у Јудеји обратио се Риму.

Промјена У Риму.

Године Н.Д. 45, младић, присвојени син Римског Цесара Клаудије дошао је на највиши службени положај Западног Свијета. Његово име било је Неро. Нерова мајка смислила је смрт Клаудија да би тако довела свога сина на власт. Млади Неро учиниће највећи удар на ново успостављену Хришћанску Цркву.

Кад је Павле напкон стигао у Рим последије тешке Медитеријанске пловидбе, он је био стављен у кућни притвор до суда. То је било око Н.Д. 60-те. Пошто оптужба из Јерусалима није стигла против њега, он је био пуштен на слободу двије године касније.

Изгледа да ту није било ништа више од обичног додира између овог динамичног апостола Хришћанске Цркве и Римског Императора. Али ствари ће се промјенути.

Пожар у Риму

Кад је Неро посматрао град Рим са свог балкона, посматрао је запуштени градски простор који се протезао испод њега. Неро је замишљао Рим као свјетску престолницу града. Он је планирао дивне грађевине-обнову Рима, дивне баште, угледне кипове и водоскоке. Одпад испод њега, гдје су живјели хиљаде сиромашног и оскудна народа, били су му на путу.

Историја је често пута окаљана са легендама. Али многи модерни историчари осјећају да важност пожара у Риму Н.Д. 64, доводи до закључка да је Неро био одговоран за тај пожар.

Да или не кривити Нера, пожар је био трагичан. Десет од Римских 14 подручја изгорело је. Хиљаде душа је изгорјело. Државне и приватне грађевине су упропашћене.

Римско Прогноство Почима

Кога треба окривити? Глас се убрзо пронио да је Неро персонално одговоран за трагедију. Лукави политичари требали су да пронађу некога другог да упру прстом.

Ови Хришћани-они се могу прогласити кривима. "Они вјерују да ће свијет бити уништен са ватром", један од њих примјетио је. "Зашто, они неће да мрдну руком да би угасили пожар" други је викао.

"Хришћани говоре да овај ужасни пожар јесте Божија освета на нама" додао је трећи. Тако су Хришћани постали жртва.

Ужас у Н.Д. 64, направио је једну од највећих трагедија у историји Цркве. То је био први од Десет трагедија задатих Цркви за скором три вијека. Али ни једно прогањање не може уништити Христову Цркву. Исус је рекао да она неће бити надвадана (матеј 16:18).

У Међувремену, Назад У Јудеју

Двије године послије пожара у Риму, у источној провинцији Јудеји, Јевреји су покушали да обору Римску власт. То је било Н.Д 66-те. Истакнути римски генерал Веспасиан, послат је у Јудеју да угуши побуну. Крвави четири-годишњи рат био је резултат.

У то вријеме, Павле, најбоље познати вођа Хришћанске Цркве, био је ухапшен од Римске власти, и ако његово хапшење није имало никакве везе са Јудејским ратом. Павле је одведен у Рим на суд. Власт га је пронашла кривим, кривица против државе и осуђен је на смрт. Пошто је Павле био Римски грађанин смртна казна извршена је сјечом главе. То је било у прољеће Н.Д 68-ме, када се прерани и трагични живот овог великог апостола угасио. Подругљива, Нерова политичка снага је пала. Кроз неколико дана Неро је извршио самоубиство када се његова војска побунила.

На источном фронту Веспасиан оставио је свога сина Титуса на положају команданта армије да продужи са борбом у Јудеји. Веспасиан је одјурio у Рим, и он ће ускоро постати Император.

За вријеме рата тог врућег љета Н.Д. 70, армија Титуса провалила је кроз Јерусалимски зид. Јеврејска побуна била је угушена. Јерусалим је био разорен.

Чак и величанствени храм краља Ирода кога је он обновио био је спаљен. Титус је однио многу опрему у Рим. У колико неко путује у Рим данас, у развалинама старог града, може се видјети побједа над Јудејом описана на своду Титуса.

Црква Упозорена да Бјежи

Али шта је са Хришћанима? Исусови сљедбеници често су пута звани Назарећани, по Исусу из Назарета. (Дјела 24:5). Исус је упозорио своју Цркву, у Маслинском пророчанству Лука 21:20-21 "А кад видите да Јерусалим опколи војска онда знајте да се приближило вријеме да опустоши. Тада који буде у Јудеји нека бјежи у горе".

Када је Јерусалим опкољен Н.Д. 70, Хришћани (Назаретљани) били су већ напустили град. На ранији, празник Духова, Бог је упозорио оне послушне да изађу прије него је разор одпочео.

Црква је побјегла сјевер-источно у град Пела, преко ријеке Јордана. У Н.Д. 70, организовано проповједање јеванђеља било је привремено обустављено. Петар је био разапет. Јаков, брат Господа, био је убијен а Павле посјечен. Јерусалим порушен и окупиран. Хришћани изјурени из Рима. Црква је била тешко искушана.

Да ли ће остати? Или ће прогон уништити Цркву послје свега 40 година њеног оснивања? Сјети се, Исус је увјерио своје апостоле, "Сазидаћу Цркву своју, и врата паклена неће је надвладати" (Матеј 16:18). Црква неће умријети.

Биће прогањана. Биће Мала. Али неће нестати!

Скором стотину година послје овог случаја и пада Јерусалима у Н.Д. 70-ој, историски докази Цркве су стварно недокучиви. Библиски записи завршавају се касније у првом вијеку Н.Д.

Остарјели Јован био је још само једино жив од стварних апостола. Он је остао да се бори са ширењем раскола и издржи прогон изнутра и споља.

Почетак Раскола

Између прве борбе са којом се апостол Јован требао борити јесте велики раскол који је одпочео много година раније. Чак много раније негдје око Н.Д. 33, прво велико кривовјерство појавило се да би завело народ у редове нове Хришћанске вјере избило је на позорницу.

Библија говори о овој особи у Дјелима 8: Та особа био је Симон Магус, или Симон мађионичар. Симон је био поглавар свештеничи Самарјанац-из народа који живи сјеверно од Јудеје. Већина Самарјанаца су потомци народа насељеног од Асираца у крајеве негдје у осмо вијеку пријеХристове доласка. Они су донијели са собом њихове Халадејске обичаје и традицију.

Кроз вјекове, живећи близу Јевреја, Самарјанци су присвојили неке Јеврејске обичаје. Они су онда к томе још додали Грчку филозофију са Персиским обичајима. Ова мјешавина вјерских обичаја и вјеровања зове се Синкретизам (Syncretism).

Када је Филип, први Хришћански учитељ почео да учи по Самарији, јако напредујућу Христову поруку, Самарјански поглавар свештенички повјеровао је његовој проповјести-или је бар изгледало тако.

Апостоли у Јерусалиму, дознали су да многи Самарјанци постају вјереници, послали су Петра и Јована да продуже са проповједањем и да доврше крштење започето од Филипа. Чуда су слиједила ова ранија обраћања. Ускоро Симонова права намјера је откривена. Он је понудио паре Петру и Јовану за силу њивове способности.

Петар је укорио Симона за његову непоштену намјеру и помисао. До данашњег дана тај покушај куповине црквене власти зове се СИМОНИ, по Симону Магусу. Симон је отишао без искреног покајања. На њега нису положене руке апостола нити је примио Духа светога. Али Симон је увидио привлачљивост ове нове Хришћанске доктрине и науке као и пут живота.

Његовој већ помјешаној вјери и филозофији, Симон је додао нешто ново-Хришћанске ријечи и рад. Свакако овај рад је искривљен и изопачен. То је било измјешано са Јеврејским обредима, Бабилономским празновјерством, Грчком митологијом и Персиском тајанственошћу.

Као што су прави апостоли проповједали о Христу, и Симон је ширио своју поруку из града у град. У времену стиже чак и у град Рим. Он је привукао велики

дио слѣдбеника. Велика је била сила Симонова и уплив тако да га је неки народ чак прославио као бога. Они су му чак подигли споменик на ријечи Тиберу, мјесто изабрано за наистакнутије личности.

Онда се Симон одао свом великом уображењу. Традиција о његовој смрти је различита, али двије које су популарне укључујући покушај да би доказао своју надприродну моћ. Једна традиција каже да је тражио да га закопају жива, обећавајући да ће васкрснути исто као и Христо. Друга традиција каже да је Симон, желећи доказати своју силу, покушао да одпрше са једне високе грађевине.

Било како било, Симон је умро. Његово кривовјерство, ипак живи још и данас! Многи модерни вјерски обичаји и појам нису ништа друго него Симонови, са Хришћанским именом додати. Али рад Симона био је само почетак раскола.

Симон Није Био Само Један Кривовјерац

Из ранијих дана Цркве, правих Исусових апостола наука је била искривљена. Једна обмана био је Гностизам. Гностизам, Грчка ријеч *гносис*, која значи "знати", навукла је јаки уплив на првог-вјека вјеровање.

Пажљиво проучавање Новог Завјета књига откривају број супростављања са гностичким надањућем и чак међу чалновима праве Цркве Божије. Можеш прочитати прву главу Колашанима као један примјер.

Касније у првом вијеку, други и истакнути расколник, Керентус супроставио се апостољу Јовану. Библија не спомиње име Кретенуса, али забринутост Јована истакнута у његова три писма односи се, без двојбе, на овог човјека науку и уплив.

Завршетак Првог Вијека

Много касније у својој служби остарјели Јован припремао се да пренесе управу цркве новој генерацији. Јован вјеројатно да је био још жив на завршетку првог вијека. Он је био више од сто година стар кад је умро.

За вријеме 90-их Римски Император Домитиан (81-96) изагнао је старог Јована на Агеанско острво Патам. Библија није докуменовала много о овом времену, али Бог је надахнуо виђење књиге Откривења док је Јован био тамо у изгнанству. После изласка из затвора, Јован је продужио са службом на западу Средње Азије (Модерне Турске) у седам-окупљених Цркава споменутих у главама 2 и 3 Откривења.

Његово главно сједиште било је у Смирни. Ту је он узео под своју специјану бригу и туторство младог човјека по имену Поликарп. После Јованове смрти, палица вођства Цркве Божије била је предата овом човјеку. Више од пола вијека, Поликарп је водио и управљао афером Цркве Божије у Средњој Азији.

ДИО ТРЕЋИ

Борба За Истину

Како се први вијек приближавао крају, само остарјели Јован још је био жив од оригиналне дванајсторице апостола учених од Исуса. Живот је био тежак. И ако се Хришћанска Црква проширила кроз Римску Империју ипак покушај је био да се уништи продужен је.

Домитианова управа као Римског Императора од 81-96, започео је велико друго прогонство Цркве. Али из овога прогона изашло је јако велико свједочанство

раније Цркве. Нове традиције никле су поводом Јовановог супростављања Домитијану.

Јован и Доминијан

Без двојбе, Домитијан је чуо за Јована. Можда се он и бринуо и стрепио о Хришћанској доктрини да ће Исус постати краљ. Римски Император није могао подносити другог краља-супарника, стога Домитијан довео је старог Јована у Рим. Кад је он упитао да Јован докаже румор да ће Исус постати Римски краљ, Јованов одговор је записан овако: "Ти ћеш такођер владати много година датих теби од Бога, и послѣје тебе многи други; и кад се вријеме ствари на земљи испуни, из раја ће доћи Краљ, вјечни, парави, Судија мртвима и живима, коме ће сви народи и сва племена бити покорена, кроз кога ће све земаљске силе и доминације бити доведене на ништа, и сва уста која говоре велике ствари би ће зачепљена" (Из Ante/Nicene Fathers, by Roberts and Donaldson, колекција записа која укључују Дјела Светих Апостола и Евангелисте Јована Теолога страна 560-562).

Једна традиција о овоме случају каже Домитијан је тражио доказ ових ствари. По томе Јован је затражио чашу отрова, коју је узмјешао и попио и ништа му се није догодило. Сумљајући у завјеру, Домитијан затражио је осуђеног криминалаца да и он попије исти напиток. Криминалац је пао мртав на мјесту. Како се прича продужује, Јован је узео мртваг човјека за руку и повратио га у живот.

Још једна традиција каже да је Домитијан ставио Јована у ускувано уље. Када му се ништа није догодило, Домитијан изагнао Јована у заточиште на острво Патам.

Затвореник На Патаму

Јован је био на Патаму, како је то и виђено из његових писама, "Ја Јован, који сам и брат ваш и друг у невољи, и у царству и трпљењу Исуса Христа, бијех на острву које се зове Патам, за ријеч Божију и за свједочанство Исуса Христа" (Откривење 1:9).

Док је Јован био у изгнанству на Патаму, Христос је преко њега открио завршну књигу Светих Записа која завршава Библију-књига Откривење. Ту кроз сан и симболе, Исус Христос показао је догађаје који ће достигнути врхунац пред сам Његов долазак да успостави Миленијску власт Божије управе овдје на земљи.

Борба Против Раскола

Када је Јован био ослобођен затвора, он не само да је имао посла водити борбу против прогона од Римских власти, већ се мора борити и против лажљивих учитеља.

Један од много истакнутих расколника пред крај првог вијека био је Керинтус. Једна традиција из тог доба била је случај ан сусрет између Јована и Керинтуса и његовог млађег друга Поликарпа у градском купатилу.

Кад је видио расколника, Јован, каже се да је нешто овако рекао Поликарпу: "Бјежимо из купатила, док нас није гњев Божји уништио свију са овом Сотоном". Овако смо упознати са Поликарпом-наслједником Јована у управи Цркве у Средњој Азији.

Рођен негдје око пада Јерусалима, Поликарп је учен од Јована све до саме Јованове смрти крајем првог вијека. Више од пола вијека, Поликарп борио се да би сачувао праву вјеру.

Борба Се Продужава

За вријеме владавине Римског Имератора Трајана Н.Д. 98-117. Плини млађи управитељ Битхније, (Bithynia) писао је имератору о расту Хришћанске Цркве: "Зараза тог празновјерства (Хришћана) продрла је не само у градове већ на села и покрајине". Плини млађи писао је Трајану за савјет што треба да ради са Хришћанима. Какву казну треба употребити против ове групе која изгледа да су све обични сеоски људи који напуштају своје паганске храмове?

У једном од његових писама имератору Плини је писао да се они сакупљају "прије заласка сунца и проповједају начин ријечи о Христу као богу". Да би дознао више о њиховој вјери, он је мучио двије жене које су изгледа биле ђаконице и изјавио, "Ја нисам дознао ништа друго сем упорног претјераног празновјерства".

Послије читања Плинових писама, Трајан је наредио да Хришћани који се ухвате треба да се казне, али да се активно не траже. Државна стрпљивост дала је могућност за опрезно напредовање.

Али црква је била већ у комадићима. Доктрина је постала предмет различитих тумачења.

Гностичка организација одпочела је да употребљава Хришћанску доктрину и терминологију. Слиједбеници Симона Мађионичара, Карпократеса и Керентуса понекад су биле означено успоређиване са Хришћанством. Секта позната као Ебионитеси каже се да су измјешали обичај и обреде Јевреја са Хришћанском науком.

Замршеност доказати ко је у ствари био прави сљедбеник Христа јесте показано са овом изјавом историчара Едвар Буртона (Edward Burton): "Избјеглице из Јерусалима... док су неки у ствари били прави сљедбеници Христа, док други у сваком случају ширењем новог схваћања, можда нису били подпуно научили, или неупућени изопачили праву доктрину Хришћанства" (Lecture Upon the Ecclesiastical History of the First Three Centuries, page 264).

Главни чувар вјере живио је у црквама Средње Азије. Поликарп, владика Смирне, био је најбољи-познат вођа.

Друга Важна Другог-Вијека Особа

У великом источном граду Антиоху, Сиријска традиција је сачувала Игнатиуса као другог насљедника Петра у том предјелу. Ухапшен од Римљана, Игнатиус може бити да се састао са Поликарпом у Смирној док је био на путу за Рим.

Трајан послао је Игнатиуса на смрт Н.Д. 115. Прије него је бачен међу лаове у арену, Игнатиус је написао, "Дајем на знање сваком човјеку да својевољно умирем за Бога... само нека буде да останем у Исусу Христу".

У ово доба, западна Хришћанска црква Рима постизала је мах и ауторитет. Али узеће још два дуга вијека. Рим, престолница западне Империје, постаће главна столица Хришћанства. Филозофи и писци повезани са напредком Хришћанске цркве били су такођер повезани са промјеном теологије.

Људи као Клемент из Рима (умро око Н.Д. 97), Јустин мученик (100-165), Иренус (130-200), Тертулиан (150-220), Оригин (185-254), и Еусебус (260-340) снабдјели су нас са гомилом информација коју имамо из ова прва три вијека црквене историје. Много истакнута имена су из Цркве са запада-Црква која ће коначно добити име Римска Католичка Црква.

Промјена Доктрине и Идеологије

Кроз први вијек Хришћани су се борили против нових теолошких правила: Које и какво мјесто припада Марији у вјероисповјести? Треба ли Недјељу посветити као дан вјерског обреда који ће означавати васкрснуће Христа? Да ли Црква треба одржавати Пасху на 14-ог Нисана или одржавати Ускрс као успомену Христовог васкрсења? Шта је са "Јеврејима" прописима као Свети Дани и одржавање Суботе? Каква је права природа Бога? Ко и шта је био Исус Христос-човјек, Бог или обоје?

Основно Хришћанство подјељено је у два дијела теологије. На западу, престолница у Риму, Римски бискуп (још се није називао Папа) бијо је велики уплив и моћан. То, специјално разматрање поводом Марије, Недјеље као дан збора вјереника и одбацивање "Јевреја" расло је популарно.

Поликарп и Црква на Истоку одржавали су традицију раније Цркве поводом седмог дана Суботе, Светих Дана, закон чистог и нечистог меса. У другој ријечи, Хришћани на истоку настојали су да раде што је Исус и ранији апостоли радили.

Поликарпова Посјета Риму

Можда је један од најзначајнијих догађаја у Поликарповој служби била његова борба да сачува вјеру једном примљену. Кад је Црква на западу завела ускрсну Недјељу као спомен на васкрснуће, онда су уједно одбацили и одржавање Пасхе на 14-ти Нисан.

Црква на истоку продужила је да одржава Пасху на исту вече кад је Исус успоставио нови симбол вином и хљебом. Контраверзија, која је још увјек траје међу нама чак кроз све те вјекове, названа је кратко децими контоверзија, а то име потјече из Латинске ријечи која означава "14-сти".

И ако је прешао својих 80 година старости, Поликарп је подузео пут у Рим да би расправио ову ствар са бискупом Римске Цркве Антикетусом. Један другог нису моли да убједе. Поликарп се вратио у Смирну. Чак ни кроз прогнанства од власти и одбацивање од растуће Цркве у Риму, Поликарп се није покорио промјенама.

Посљедни Дани Поликарпа

Само неколико година послје тог састанка, Поликарп, тада 86, био је ухапшен у Смирни. Цијела традиција је описана од четвртог вијека писца Еусебиуса. На први свети дан, Дан Бесквасних Хљебова, за вријеме ноћи, државна власт је стигла да га ухапси. Рађе него да побјегне, Поликарп је устао да их дочека. Војници су били изненађени кад су нашли старца, слабог и у старачким годинама. Они су очекивали да ће се суочити са опасним силецијом.

Напротив, Поликарп је тражио да им се спреми јело, онда је затражио један слободан час да се помоли прије него га одведу. Послије молитве, Поликарпу је дозвоњено да јаши на мули до града. По стигнућу, службеници су сјели с њиме у кола и онда га наговарали да се одрекне Хришћанства и да призна Цесара за бога. "Какав је гријех казати 'Господ Цесар' питали су га "Покори му се и бићеш спасен". Поликарп није ништа одговорио.

Кад су они продужили да наваљују, Поликарп је на покон проговорио, "није ми намјера да прихватим ваш савјет". Судија се љутито окренуо са претњом. Сишао је с кола у упутио се према стадиону гдје се руља окупљала ради такмичења.

Посљедни Часови

Кад су се приближили к стадиону, тад већ испуњен са бучном руљом, гласно плескање одзвањало је ареном. Због велике галаме многи нису чули глас: "Буди храбар Поликарп". Било је оглашено у арени, "Поликарп је ухапшен". Оптужитељ је захтјевао: "Закуни се на вјерност Цесару. Кажи, "уклони оне који не признају богове". Свакако, Римски службеник је мислио да Поликарп призна Римске богове и да порече Бога из Библије и Његовог сина, Исуса.

Са израженом подругљивости, Поликарп махао је рукама према узбурканој руњи вичући, "Одлазите безбожници". Са продуженим захтјевом да се одрече Христа, Поликарп је на крају изјавио: "За 86 година служио сам га, и никад ми није ништа учинио криво. Како ја сад могу хулити на мог Краља који ме је спасио"?

"Ја имам дивље звијери" оптужитељ је узвикнуо. "Зови их", изјавио је старац мирно. "Ако ти спалиш ватром животиње, рекао је оптужитељ, "Ја ћу тебе спалити". Поликарп је одговорио: "Ватром којом ти претиш гори кратко и послје се угаси. На долазећем суду постоји ватра вјечне казне резервисана за безбожнике".

Огромна маса звала је да се пуште лавови. Али вријеме одвојено за такву врсту спорта било је већ прошло. "Спалите га жива", викали су. Многи су појурили из стадиона да накупе дрва за ломачу. Велика ломача је направљена и Поликарп је завезан на врх ломаче. Он се молио, "Оче... благосиљам те што ме сматраш достојног овог дана и часа".

Човјек који је био задужен запалио је ломачу док је она букнула у ваздух. Они који су ту били кажу да је пламен изгледао као велико једро. Поликарпово тијело изгледало је као да је заштићено од пламена. Целат је дојурио, и сабљом је пробо Поликарпово тијело.

Поликарпов живот дошао је драматично и брзо крају. Али за оно што се он борио, сачувати оригиналну и чисту истину јеванђеља, неће никад умријети.

Вођство Предато Поликратесу

Управа Цркве предата је младом човјеку који је ушао млад у своју службу-Поликратес. Он ће такођер проживјети плодан и дуг живот у Хрстовој служби. У скоро поновљеном Поликарповом путу за Рим, Поликратес такођер путовао је у Рим да расправи са бискупом Рима (тад Виктор 1-ви) поводом Пасхе против ускрса. Виктор је одржавао ускрс.

Од сад власт Римског бискупа била је довољно јака да је захтјевао да и они на истоку одустану од 14-ог Нисана одржавања и да одржавају ускрс. Виктор је пријетио са изопштењем ако не буду послушни.

Поликратес одбио је да попусти. Он је писао: "Ми са наше стране, држимо дан свјесно, без додавања или одузимања. У Азији велико свјетло спава кад ће се пробудити у дан доласка Господа, кад Он дође у Својој слави из раја и потражиће све своје свете... Све оне који су одржавали 14-ти дан мјесеца... односећи се на јеванђеље, не тумарајући ни најмање већ слиједећи праву вјеру".

Он је завршио, "Боље да људи кажу него ја да кажем, Ми морамо слушати Бога рађе него човјека". Поликратес живио је јако дуго кроз други вијек. Али велики преокрет узеће маха кроз друга два вијека.

ДИО ЧЕТВРТИ

Мало Стадо У Пустињи

Трећи вијек нашао је западну Цркву, а нарочито бискупа у Риму, са постигнутим ауторитетом. Доктринска дебата око, да ли одржавати спомен смрти Исусове на Пасху или, умјесто, славити Његово васкрснуће, предпостављајући да се догодило на Ускрсну Недјељу, постало је такав предмет да је чак добило своје име-кватродецими контроверзија. Име потјече из Латинске ријечи која сначи "четрнаест".

Кватродецими Контраверзија

11-сто издање Сајкклопедије Британике забиљежило је тај проблем овако: "Нема нигдје записа за одржавање Ускрсног празника у Новом Завјету, или у записима апостолских отаца... Први Хришћани продужили су са одржавањем Јеврејских празника, кроз нови дух, као успомену догађаја које ти празници предсказују. Тако Пасха са новим концептним додатим од Христа као право Пасхално јагње и први плод из мртвих, продужили су да одржавају..."

"Опћенито речено, западне Цркве су држале Ускрс први дан седмице, док су источне Цркве слиједили Јеврејска правила и држали Пасху на четрнаести дан.

Свети Поликарп, ученик апостола Јована јеванђељисте и бискуп Смирне посјетио је Рим 159 да се суочи са Аникетусом, бишопом тог дијела, по предмету; и одржавати традицију, коју је он примио од апостола, са одржавањем четрнаестог дана... Око педесет година касније (179) ово питање било је дебатовано у јако различитом духу између Виктора, бискупа Рима, и Поликратера, метрополита из проконзуларне Азије... Виктор је схваћао да сви морају прихватити употребу претежно у Риму... Неколичина која се одвојила послје од јединства Цркве и продужили са одржавањем четрнаести дан, означени су као кватродецимани, и расправа по себи позната као кватродециманска контраверзија" (записи "Ускрс" страна 828-829).

Историчар Карло Баус записао је у свом раду Од апостолског Друштва до Канстантина: "Кватродециманска мањина остала је вјерна њиховом ранијем поступку... Збор у Ницији (Н.Д. 325) одбацио је кватродецимане из црквене заједнице. По том њихов број почео је да опада, чак до петог вијека велика Црква морала је понекад да дјелује против њих" (страна 271-272).

Четврти вијек је испао да буде вријеме великог преокрета у Хришћанском свијету. Црква у Риму далеко је надмашила мање групе на Истоку које су настојале да буду вјерне доктрини првих апостола.

Државно Прогањање Продужава Се

Да ли били источни или западни, за скоро 250 година они који су се звали Хришћани требали су се одржати кроз искушења и прогнанства. Како се четврти вијек приближавао изгледало је да промјене нема-велико прогнанство се приближило.

Одпочето са Неровим прогањањем у Н.Д. 64, Хришћани су до године 303 преживјели девет великих прогнанства од Римске власти. Нови терор који је започет ништа није био различитији од прошлих. Ово десето прогнанство трајало је десет година. Римски Император био је Диоклетиан.

Ипак, поред свих напора да уништи Хришћанство, Божија Црква била је у могућности да се одржи. И успркос прогањању, западна Црква, са својим главним бискупом у Риму, постигао је икад ранији успјех. Рано у почетку четвртог вијека, док је Римско прогнанство бјеснило, важна промјена је стигла. Константин, угледни Римски генерал и човјек признат Цесаром од Римске војске,

командовао је трупама у борби на Малвијанском Мосту (Malvian Bridege) Рим је ускоро био његов.

Пред почетак борбе, Константин, обожаватељ Сунца, наводно доживио је чудновато виђење: он је видио пламени знак горећих слова имаена Христа и чуо је глас "Са овим знаком побједићеш". Узимајући ово као слутњу, Константин је наредио војницима да напишу ова слова, ХРХ и РХУ, на њиховим штитовима.

Његова војска је побједила, и Римски однос према Хришћанској Цркви био је у том моменту промјењен за увјек. У Милану Константин је издао наредбу која је позната као Едикт за Толерисање, или Едикт из Милана. То је признало Хришћанство као службену вјероисповјест у Империји са легалном вредношћу других вјероисповјести.

Константин и Црква

Али Хришћанство које је Константин признао било је првобино црква на Западу. Константин је дознао да цркве на истоку и чак у другим дјеловима Римске имерије разликују се много у доктрини и раду.

Нова Католичка Сајклопедија овако каже што се у ствар догодило: "Занешен Хришћанством, Константин је хтио дати заштиту од стране државе: због, на линији старе Романске идеје, он је себе сматрао као ПОНТИФЕК МАКСИМУС Хришћанства... као такав, он је замишљао као своју дужност да расчисти контраверзију, која је узнемиравала политичко-вјерско јединство његове Хришћанске Империје... Када је други синод у Антиохи касније у 324 пропао да постигне жељено јединство, Император је одлучио да среди контраверзију са генералним синодом са више угледнијим бискупима свијета" (Волџум 10, ст. 432).

Тако први велики црквени синод био је сазван у Средњој Азији граду Ницеа у Н.Д. 325. То је била јако важна заокретна тачка.

Император је већ прогласио да дан сунца (познат од многих Хришћана као први дан) треба да се одржава као дан одмора.

Сада, збор у Ницеи одлучиће правац става за будућност Цркве. У писму црквама послије збора, Константин је објавио одлуку; да све цркве требају одржавати Ускрсну Недјељу. Док црква са централом у Риму имаће велико право.

Хришћани на истоку били су на раскрсници.

Проречено Вријеме За Бјежање

Много је интересантно, више од 200 година прије збора у Ницеи, Христос је објавио интересантно пророчанство апостолу Јовану. Ево тог пророчанства из Откривења 12:6 "И жена утече у пустињу гдје је имала мјесто приправљено од Бога да се онамо храни хилјаду двијестотине и шездесет дана".

У Библиском пророчанству, дан може симболично значити годину дана у испуњењу. Успореди то тумачење овим стиховима Божија Црква ће побјећи као симбол жене пред прогонитељом и крити се у пустињи за 1.260 година.

Кад би то бјекство у пустињу стварно било Н.Д.325, ми би онда могли очекивати значајан догађај неких 1260 година касније у касном 16 вијеку. У ствари то се и догодило. 16-ог, вијека или 1500-те године, такођер нам потврђује да се догадио важан заокрет у свјетској историји.

Тада рад Јохана Гутенберга (Joannes Gutenberg) омогућено је штампање. Његов први велики подухват била је Библија. Онда у раном 16-ом вијеку, Мартин Лутер преплавио је свијет другим временом догађаја. Кад је Протестанска Реформа

одпочела на Европском континенту. У исто вријеме, Хенри 8-ми одвојио је Енглеску од Римске Катуличке Цркве. За вријеме Елизабете 1-ве, Црква Енглеске чврсто је успостављена.

Видићемо како је Божија Црква у пустињи одпочела нове странице историје Цркве.

Звани Паулицијани

Послије Ницејског збора, вјерни сљедбеници апостолске Цркве и доктрине морали су побјећи из главних градова и територија.

Њихово мјесто у пустињи било је прво које ми данас зовемо Арменија. Ови вјерни Хришћани постали су познати као Паулицијани. Научници се мимоилазе поводом оргинала тог имена. Неки мисле да је то било из њихове оданости према апостолу Павлу из раније Новог Завјета Цркве. Неки вјерују да то име потјече из трећег вијека бискупа.

Можда поријекло имена није тако важно, већ ко су они били и шта су они вјеровали јесте од велике важности. И ако су ови Хришћани постојали у склоништу ранијег доба четвртог вијека они ће бити познати свијету све до седмог вијека.

Историчар А.Н. Њумен (A. N. Newman) описао је Паулицијанско скровиште у Арменији: "То је била велика падина окружена округлим насипом формиран од Тауруског планинског простора који дава размјерно обезбеђење мјесту боравишта за ову стару форму Хришћанства" (Manual of Church History, Vol. 1. page 381).

Чудновато Откриће

Једна је можда од највећих незгода у проучавању историје Цркве јесте тај у недостатку записа од оних о којима се жели највише дознати.

У ствари, већина материјала на располагању о било ком важећем циљу Хришћана јесте од оних који их прогоне. Такви извори могу само да буду разматрани мало важнима.

Али од једног важног случаја Паулицијанд јесте у одкрићу једног важног проналаска нађеног у 19-ом вијеку. Бритаксни научник и теолог Фред Конибеар (Fred C. Conybeare) пронашао је из седмог или осмог вијека Паулицијанске записе који су били спаковани у једном Армениском манастиру.

Овај изванредни налаз био је познат као кључ истине. У тој колекцији може се читати о многим Паулицијанским обичају и вјеровању.

Ђорђе Фишер (George Fisher) каже за овај проналазак: "У писмима званим кључ истине нађено је о њиховом (Паулицијани) вјеровању. Конибеар каже да је он касније "разумио ко су Паулицијани у ствари били. Сви они који су писали о њима били су заведени клеветањем против њима. Ја сада схваћам (каже он) да сам и ја напипао на споменик фазе Хришћанске Цркве тако старе и тако истрошене, да је сјећање на њу било изгубљено".

Константин Из Мананелиа

Један од најистакнутијих личности из Паулицијанског времена био је човјек по имену Константин из Мананели. Време је било можда раном или половином Н.Д. 600. Можеш читати његову причу на страни 54-ој од Едварда Габана, Старост и Пад Римске Империје. Ради недостатка мјеста, ми ћемо описати парафразирану узбудљиву причу.

У граду Мананели, Константин је примио повратника житеља, који је био држан у затвору у Сирији. Овај човјек набавио је записе Новог Завјета. Зајено су читали те записе. Константина је обухватила практична привлачљивост писања апостола Павла (неки водећи научници закључују име Паулициани).

Како је све више и више народа у том предјелу учило и онда постали вјереници, они су узимали Библиска имена-Тимотије, Силванус, Титус. и.т.д. Они су настојали да живе науком Новог Завјета онако како су га разумјели. Њихов број растао је много брзо. Да би уништио тај покрет, Византински император послао је човјека по имену Симона.

Он је ухватио неколко Константинових сљедбеника, и са претњом смртне казне у колико не буду сарађивали да ће бити побијени, наредио је да се Константин заспе камењем. Трагично, у групи вјереника, неки су попустили. У овом случају само један јесте- и он је каменовоа свог вођу.

Али, онда, развила се прича попут бајке. Симон је био погођен са вјером Константина и његових Паулицианских сљедбеника последије смрти овог храброг човјека, Симон је сам последије тога постао вјереник. Исто као и апостол Павле Новог Завјета, Симон је прихватио доктрину коју је он био послат да уништи.

Симон је одбацио свој бивши живот своју част и своје богатство. Убрзо је постао вођа и свештеник међу прогањаним Паулицианцима. Симон је дао свој живот као мученик за Хришћанско начело које је он прихватио.

Стога је Едвар Гибон писао о том времену: "Из крви и пепела првих жртава наслједство учитеља и зборова брзо је расло" (Старост и Пад Римског Царства). Какав само један утисак су ови Паулициани имали! Нагомилани у пустињи Арменије за неколко вјекова, Божји народ имао је више него случајан утицај на свијет.

Половином деветог вијека краљица Теодора оштро је прогонила Паулицианске Хришћане. Из неких процјена више од 100.000 било је убијено између Н.Д. 840-860. Ипак црквене године у пустињи нису биле завршене. Црква је требала да се пресели. Многи су се већ били одселили према југоисточној Европи. Вријеме ће се опет промјенити. Ми ћемо одпечатити ту причу у следећем дијелу, како прогањана Божија Црква бјежи у Европу.

Али ми завршавамо овај дио као кратким садржајем доктрине и вјеровања Паулициана из разних извора укључујући и Конибеаров Кључ Истине и Сајклопедију Британику 11-сто издање.

Кратки Садржај Паулицианске Вјере

1. Они су крстили само одрасле, узимајући Христов примјер да је и Он имао 30 година када се крстио.
2. Они нису крстили са прскање особе већ подпуним зароњавањем у воду.
3. Они су вјеровали Христа, премда је био разапет за народ, није наредио обожавање крста.
4. Они нису вјеровали у вјечитост Маријине невивости, мајке Исусове, нити су вјеровали да је она Медиатрих.
5. Они су одбацили Католичку службу причешћа и исповједања.
6. Они су вјеровали да искрено покајање јесте предходни услов за крштење.
7. Они вјерују да црква није грађевина, већ тијело људи.
8. Они су означени са послушношћу Десет Заповјестима и вјерују да је Хришћанин онај који вјерује Христа и држи његове заповјести.

У додатку, Фред Конибеар казао је ово за Паулицианце: "Субота је можда одржавана, и ту није било специјално службе Недјељом. Сриједу и Петак нису одржавали као дан поста. О модерном Божићу и Мариној благовјести и осталим

празницима повезаним за живот Исуса из Његовог ранијег трдесето-годишњег живота, ове фазе нису познате Цркви..

Генерални утисак што су они учили оставља на нама утисак да је то што имамо пред собом форма цркве која није далеко од примитивног Јеврејског Кришћанства из Палестине.

ДИО ПЕТИ

Склопљена Веза

Узели смо причу Божијег народа из Арменије у Седњој Азији. У деветом вијеку, прогоњени ради заповјести-држатељи Хришћанства и остале секте-звани у историји Паулиани нису више могли живјети мирно у забитим дјеловима Арменије. Напредовање силе Ислама на Блиском Истоку и моћ Византијске Цркве у Средњој Азији намјерно основано штапаљка уперена је на Божји народ.

Одани вјереници били су принуђени да траже заштиту у другим предјелима недалеко на Западу Балкана-бити много тачнији, они су отишли у Бугарску и југоисточну Европу.

Прије него пођемо њиховим трагом у Бугарску, гдје су постали познати као Богомили, требамо разгледати неке важне вјерске и политичке догађаје који су уобличио свијет у доба већином прве миленије послје Исуса Христа.

Опадање Римске Империје

Како је петог вијека модерна ера одпочела, све није ишло како треба у Римској Империји. Годинама опадање и старење довело је до неизбјживе пропасти највеће политичке Империје у историји свијета тог времена. Вањске силе-Острогади, Висиготи, Херули, Вандали и остали-савладали су Римљане. Западни дио велике Империје пропао је у А.Д. 476.

Ипак, снага Хришћанске Цркве остала је јака. Рано у том вијеку, бискуп Рима, Лио 1., састао се са побједничким Атилом и умлио га да поштеди град. Рим је био спасен. Бискупова храброст није остала незапажена.

Црква у Риму била је ту да постане једна од великих важних сила у свјетској афери тог времена. у А.Д. 554, са службеним признањем цркве у Риму, источни Римски император, Јустиниан, завржио је формално успостављање Империје на западу. Црква и држава радће руком у руци.

Многи ће се супроставити и говорити против овог састава. Око 1000 година касније, стварна и наводна злоупотреба проузроковаће велики раскол у службено Хришћанском свијету на западу. Мартин Лутер повешће протест или реформу покрета који ће преокренути вјерску позорницу.

Вјерска Филозофија Појављује Се

Велики значај у каснијој половини четвртог вијека био је обраћање у Хришћанство изванредног младог оратора по имену Аугустин. Сајклопедија Британика истакла је његову историјску важност за Цркву: "Ни један човјек насамо никад није учинио такву моћ над Хришћанском Црквом, и ничији ум није никада учинио тако дубок утисак на Хришћанску темељитост... пресуда Католика још увјек објављује идеју Аугустина као само једну зrelu основу филозофије" (11-сто издање, Књига 2. стр. 910).

Аугустин је рођен у Сјеверној Африци, син паганског оца а Хришћанске мајке. Млади Аугустин био је школован на универзитету у Картаги. Чудноват је његов почетни став на Библију, био је то да је она пуна контрадикција. За вријеме боравка у Картаги он је узео једну жену да му буде слушкиња и она му је родила сина. Тако је почела Аугустинова борба против сексуалне напетости која га је опколила. Живот и његов значај били су замршени. Аугустин се преселио у Италију да продужи са науком. Ту се састао са Амбросером, бискупом Милана, ко је био повод његову преобраћају.

Док се Аугустин борио да пронађе значај живота, наишао је на два мјеста у записима који ће промјенити његов правац. Прва записана Христова ријеч о богатом младићу: "Иди продај све што имаш и подај сиромасима; и имаћеш благо на небу, и дођи и хајде замном узевши крст" (Марко 10:21; Лука 18:22).

Други запис храбрије је Хришћане да не ждери и се не опијају у курварству и нечистоти. Него се обучите у Господа нашега Исуса Христа; и тијелу не угађајте по жељама" (Римљанима 13:13-14). Ови записи су га довели до стварног преокрета у Хришћанство. Послије овога, он је саставио своје надмашено теолошко начело-да живи у строгости и ледичности.

Ова филозофија постаће важан дио католичке теологије, доводећи до успостављања калуђерства и поповске ледичности. Аугустин није био први који је покушао да тумачити овај принцип, али је он био већ јаки уплив у успостављању истих.

Аугустин је вјеровао да сполни однос, другчије него за пород дјете, био је гријех, једно вјеровање још увјек контроверзија у вјерским круговима. Мајсторско дјело Аугустинова писања јесте Град Божји, у коме је он побијао вјеровање пагана да је Рим разорен зато што су људи напустили паганизам и отишли у Хришћанство.

Аугустинова теза била је та да је Црква на земљи обоје царство Христово и царство рајско. Ово је био одлучан концепт историски речено, средство које ће доказати на крају дјеломичну одговорност Крсташа које су вршили у име Цркве. Послије ће то имати велики значај на Хришћанство у Европи.

Божија Црква У Бугарској

Сад да се вратимо на малу групу расијаних Хришћана који су побјегли из Арменије у југо-источну Европу да би учили оно што су знали о Божијој истини. У историји тај (и други) народ често су се звали Богомили. Различите теорије постоје око овог имена.

Јаков Хастинг (James Hasting), у својој Сајклопедији Религија и Етике, каже за Богомиле: "Поријекло имена обично се налази и честа је употреба од две Славенске ријечи "Боже Помилуј". Вјеројатно разјашњење потјече из Богу мили, "Вољени од Бога" "Богу Мили", у ком случају може се узети да означава идеју из побожне заједнице сличну таквој (касније) "Пријатељи Божји" у Њемачкој.

'Али најмање вјеројатно да је то био извод персоналног имена. Два ранија Бугарска МСС записа била су пронађена који указују један на другог на заједничку тачку да један "попе" (вођа) Богомила био је први да објави раскол у обичном језику под Бугарским царом Петром који је владао од А.Д.927-968. Ово изгледа да дава већи одлучнији кључ имену, и (ако је тачно) ставља активну потребу покрета уназад средином 10-ог вијека' (Књига ". ст. 784).

Тачне Информације Су Оскудне

Тешко је трагати историски за овим малим и често прогоњеним групама у танчине. Ово је разјашњено у Сајклопедији Британики поводом Богомила: "То је јако компликован подухват одлучити прави карактер и начело било које секте, разматрајући скором све информације које су нам докучиве јесу само оне од противника" (Књига 4-та ст. 119).

Даљи обухваћај те теме, историчар Рајмонд Едмен написао је Свјетло у Прошлим Временима: "Историја Богомила "Пријатеља Божјих" у Трацији, Бугарској, и Босни и ма гдје били у Европи, чак их је теже слиједити него њихове предводнике, Паулианце. Они су држали мало записа, и то што их је било било је подпуно уништено од њихових окорјелих противника. Они су касније писали своја властита тумачења о овим простим и оданим сљедбеницима Паулицијана на Балкану чији начин живота је био угрожен њиховом савременошћу" (стр. 296).

Са тим на уму, Сајклопедија Британика каже ово о том изванредном народу: "Богомили били су без сумње удружено повезани између такозваних безбожника (у очима њихових прогонитеља) и секта са Истока и оних са запада. Они су били, ипак, најактивнији радници у тако разбацаном учењу у Русији и међу многим нацијама Европе. Они су можда нашли нека мјеста у земљи припремљени од много старијих становника који су били сачувани успркос прогнанству службене Цркве" (Књига 4-та ст.119).

Кад су Богомили стигли у разне крајеве, они су можда дошли у накрст потомака тога народа који је био учен од оргиналних апостола Исуса Христа. Библиски записи нису сачували рад већине апостола. Ипак, ми знамо да су они задржали идеју и проповједали јеванђеље Христово чак свијету иза Грчко-Римских културних граница.

Могуће ови мало познати Хришћани у Европи прије времена Богомила могли су лако бити остатак вјерних сљедбеника који су се преобратили за вријеме и послје службовања Павла или других оргиналних апостола. Пророчанство нам показује да Хришћани који одржавају Божије заповјести и вјеру јеванђеља Царства Божијега биће нађени у "пустињи" за 1200 дана (Година) (Откривење 12:6).

Богомили су продужили да слиједје различите форме следећег вјеровања:

1. Да су они директни нашљедници апостола и одбили су додир са осталим Хришћанима.
2. Дјецу нису крстили.
3. Одбацивање доктрине о претварању једне твари у другу-вјеровање да у причешћу, вино и хљеб дословно постану, са светим посредовањем, тијело и крв Исуса Христа. (Ова доктрина била је предмет дебате вјековима). Они су продужили са настојањем, као што је случај многих секташких Хришћана, да тијело и крв Христа јесте симболизовано са хљебом и вином.
4. Није било потребно да имају Цркву као грађевину у којој су се молили. Не молити се, или обожавати Марију, и друге ствари.

У свом приручнику Историја Цркве Самуило Грин (Samuel Green) каже да су ово били "побожни људи, који су многим начином покушали да ријеше мистерију зла, и да савладају тјелесне жеље са побожним начином, без помоћи признатог вјерског метода и институција. Богомили су се молили у приватним кућама или на отвореном пољу".

Још једно додато вјеровање било је ово: Луцифер, првио рођени син Божји у анђелском царству, одметнуо се и постао је Сотона. Послије, Бог је послао Исуса Христа, који је побједио Сотону и тако се квалификовао за власт. Богомили употребљавали су Псалме, пророке и Нови Завјет као библиске записе.

Што се зна о Богомилском учењу долази само од њихових противника који су писали о њима. Изванредни као што су били, то је сигурно да они нису схваћали

број ствари библиске истине коју ми привилегију имамо данса. Свијет је био у раздобљу када је наука била сузбијана, као и књиге и Библија биле су ријеткост.

Унапређујуће јесте да су они могли разумјети толико колико и јесу. Одани уз пркос случајевима против њих, њихова оданост остала је једно надахнуће до данас”.

Одушевљени Примјер.

Један од јако великог одушевљеног примјера ревности и оданости из овог периода јесте прича о Богомилском вођи по имену Басил. Он је био толико активан тако да је Император, Алексијус Комненус (Alexius Comnenus), одлучио је да се са њим персонално суочи и обрачуна. Очеvidно напредовање рада Басила и његових компатриота мучила је источну Империју.

Стога је Имератор измислио замку да ухвати Басила. Прво он је ухапсио једног од Богомилских вођа, који је признао да је Басил вођа покрета. Претварајући се да и он има жељу знати много више о Басилевој науци, император је довео Богомилског вођу у свој двор са великим ласкањем. Диван је ручак спремљен и од Басила је тражено да им опише своју вјеру.

Дуго времена Император је слушао пажљиво док је Басил причао о Божијем плану. Ипак, то је била клопка. Император је размакао кулисе да би показао писара који је записивао сваку ријеч.. Басил није ништа говорио већ истину онако како је он то схваћао, и ако је то било у различитом начину, супротно службеном вјеровању.

Са његовим властитим ријечима он је себе осудио. Алексијус је онда наредио да сви Богомили који не буду хтјели порећи своју вјеру треба да се спале живи. Међу овима био је и Басиле један од многих вјереника желећи дати свој живот за начин живота и вјероисповјести.

Ипак, прогонство није могло да истријеби народ Божији не у то вријеме или било у ким другим вјековима. Још увјек кријући се у пустињи, они су се лагано кретали према западу, гдје су нашли разне групе које су биле означене као расколници у историским књигама.

Црква Која Неће Нестати

Име се мјењало. Понекад звани именом вође, понекад доктрином, некад предјелом гдје су живјели, мала и прогањана Црква која је одржавала заповјести и борила се за опстанак.

На западном простору, различите групе Хришћана и секта названи су Албигенези (по Француском граду Алби). Катарас, Бугари, Патаренци, Псађи, Публикани, и различитим другим иманима.

Али било би неправедно закључити да све ове изоловане и различите групе представљају вјерне потомке оргиналне Цркве. Свакако међу овима прогоњеним групама, прави вјереници су преживјели.

О Богомилима, 11-сто издање Сајклопедије Британике каже: "Папе у Риму водећи крсташке ратове против Албигенеза (око А.Д.1100), нису заборавили на њихов дупликат на Балкану и предложили су уништење ових безбожника.

Богомили су се проширили западно, и онда су се смјестили у Србију, али крајем 12-ог вијека, Стеван Немања, краљ Србије, прогонио их је и изагнао их је из земље. Велики дио пребјегао је у Босну, гдје су они били познати под именом Патарени" (Књига 4. стр. 120).

Рајмонд Едмен (Raymond Edman) описао је то доба: "Због прогнанства и због зелости да проповједају њихову вјеру Богомили почели су се насељавати по

другим дјеловима Европе, или су путовали као трговци или рукотворци у Италију, Француску и Њемачку... Неки су остали у брдовитим утврђењима у Бугарској, Србији и Босни, и за вријеме вјековног Турског владања добили су већу важност него сви укупно под Бозантијом...

Кроз много вјекова средњовјековне таме и крвопролића, они су ипак имали мало уплива на свијет, ако и са много грешака. Они су били Богомилске свијеће у духовном црнилу Балкана много као и њихови ранији Паулианци у Арменији и Сирији били су носиоци свјетла животу" (Свјетло у Мрачно Доба стр. 296.297).

Вријеме у коме су се Богомили борили да сачувају ријеч Божију било је у тами Средњег вијека. Ипак, сјајно свјетло ће се појавити из пустиње.

ДИО ШЕСТ

Разбацани Остатци

Како се прва миленија Хришћанске ере приближавала крају, многи народ је спекулисао да они вјеројатно живе у прореченом времену "крај вијека". И ако ријеч миленија не постоји у Библији, али књига Откривења споменула је будућу миленију у којој ће ускрснути светци владати са Христом (Откривење 20:4-6). Пред сами А.Д. 1000, народ се почео интересовати да ли ће се тако нешто значајно догодити.

Суд није био ту. Исус Христос није се вратио у то вријеме и царство Божије није успостављено. Ипак, Црква коју је Исус Христос основао продужила је да се крије у "пустињи" (Откривење 12:6). То су били црни дани људске историје. За вријеме тог тешког времена, разбацани и често прогањани вјереници су остатак истине сачували.

Ми смо раније чули о овим Хришћанима у прошлим страницама: Прво, ови вјерни сњедбеници звани су Назарећани. Онда у предјелу Арменије, били су многобројни међу Паулијанцима. Како су кренули западно у Европу, они су се могли наћи међу онима који су били познати као Богомили. Многобројна друга имена примјењивана су онима нон.православним Хришћанима. Узећемо мало мјеста да се осврнемо на неколико група од њих.

Секте и Расколници

Како је вјерско незадовољство расло, многе различите групе појавиле су се у Западној Европи. Због недостатка тачних информација мало је познато о овим групама, тешко је донијети чињеницу оптужбе. Како је неколико историских извора забиљежило, главне информације имамо о њима, и долазе од оних који су их прогнали.

Добро познате одвојене групе покренуле су се у Европи одмах послје А.Д. 1000. Оне су омогућиле средство политике и вјерске слободе у којој је народ Божји могао живјети. Први су били од ових познати као Катерс. Како су се они ширили из предјела у предјел, друкчије им је име било приписано. Писано о расколу, крсташењу и инквизицији у јужној Француској 1100-1250, Валтер Вајкфилд (Valter Wakefield) забиљежио је: "Између 1140-1160 "нови" двобројни раскол се проширио од сјеверне Европе гдје су се појавили у градовима као Колн (Cologne) и Леиге јужно... (то) догодило се негдје око 1150, које је провалило Лангедок (Languedoc), (Француска).

Име Катарс (Cathars) било је прво примјењено оним расколницима на Сјеверу око 1160. Како су се ширили они су добијали друге придошлице: Публиканци често је употребљивано на сјеверу; у Италији они су звани Патарињани. Повезани

са Балканским сектама појавило се име Бугари (или Богомили)... Противници такођер оживљавали су старачка секташка имена-Аријанци, Манићеонци, Маркионитенци,- качени су њима.

Цијела Европа ускоро је знала ко су ови који су се скупили у јужној Француској као Албигенесци" (стр. 30). Албигенесци су тако звани по имену Француског града Алби, гдје је велики број њих живео.

Вјерске вође подузимали су многе поступке да спрече овај покрет. Један од таквих подухвата може се данас видјети у граду Албиу.

Да би застрашили масе да се не би ујединили како су их попови звали "Албигенески расколници" ово друштво је подигло дивну катедралу у Албиу. Њена масовна конструкција, дивно бојадисано стакло на прозорима и дивне Оргуље које су за чути дивна чак и данас као што је вјеројатно било и стотине година раније.

Сајклопедија Британика каже за Албигежане: "На истоку су звани Богомили и Паулцијани; на западу Патаренци, Тихеранци, ...Бугари, Конкоринци, Албаненци, и у двоје Катарци и Манихенци" (Вол. 5., стр. 515).

"Расколници, који су продрли у ове дјелове вјеројатно трагичним начином, дошли су оригинално из источне Европе. Име Бугари често је примјењивано Албигенцима, и они су стално одржавали везу са Богомилском сектом у Трацији...

То је јако тешко, на било који начин, утврдити било какву тачну идеју Албигежанске доктрине, пошто је наше знање добивено од њихових противника, и ријетко су записи сачувани од самих Албинеза који би били докучиви нама... садрже јако различите информације поводом њихова апстрактног принципа и моралног рада.

Што је тачно јесте то, изван свега, формирали су једно против-свештеничко друштво у трајној опозицији Римској цркви, и подузимали су стално протест против корупције свештенства њихова времена" (Вол. 1., стр. 505).

Саписи о Албигенесцима у Сајклопедији Ријечника и Велигије јесте јако интересантан: "Почетком 13-ог вијека, Албигенесци били су угрожени и било је питање опстанка цркве у јужној Француској. Иноцентије 3-ћи, прво, покушао је да прекрсти расколнике шаљући цистеријанске а послерије доминицијанске учитеље у заражени крај, али предавање и обука показало се генерално неуспјешном. Када је Папин легат Петар из Кастелне био убијен у 1208, Папа је одлучио да употреби силу, сила је спроведена и ударио је крсташки напад на непокорне Албигенце...

Једном лишени баронске заштите, Албигенци су схватили за потребу да се повуку у подземље. Њихово коначно уништење постигнуто је са истрагом заведеном од Ђорђа 9-ог., у 1233. Крајем 14-ог вијека њихова снага је подпуно сломљена" (стр. 96).

Безбожници мишљено је да су, када се то гледало кроз очи савремених вјерских вођа, Албигенесци или Катари правили су вјерско вријеме у коме је народ Божји могао да успјева.

Апостолска Рад Је Уздржан

Како смо примјетили, ови сектароши појављивали су се под многим именима. Због њихова повезивања са насељеницима оригиналних Јеврејских Хришћана из првог вијека, неки појединци и групе постизали су боље разумјевање доктрине и традиције раније цркве. Једна таква група били су Пасађини. Историчар Цркве Мосхим каже да изгледа да су они били потомци Назарећана. Они су имали изванредну науку.

1) Одржавање Мојсијева закона било је обавезно за Хришћане у сваком погледу осим приносења жртава.

2) Да је Христос био најправедније створење од Бога, што изгледа да је била доктрина Арианаца.

Свакако, каснија доктрина, у ствари ако је то што су они учили, била је грешка. Али је та ствар да тако-звани "Јеврејски Месијанци" или Назарећани овјековјечили су Суботу, закон о чистој и нечистој храни, свети Дани и друга доктрина, баш онако како је то Црква завела у Дјелима да се одржава.

Друга група насељена око Милана у сјеверној Италији били су Патаријанци. Сајклопедија Ријечи и Религије каже да су они били "покрет у Милану (ц. 1050) против симонизма и прилежништва свештеника. Дио града гдје су се они састајали, Патарија, јесте вјеројатно поријекло њихова имена. Њихове вође СС.Аријалдус и Ерлембалдус били су погубљени од агената архибишопа.

Дух покрета проширио се по другим дјеловима Италије и помогли су Георгианској реформи. Крајем 11-ог вијека Патаријанци су престали да буду активни. Из непознатог разлога исто је име употребљено у 12-ом вијеку за Богомиле; Латерански Конзул 4-ти... употребио је то као практично значење за Катаре; у 13-ом и 14-ом вијеку то је често означавало било коју врсту расколника" (стр.2691).

Читамо о њима много више у Јон Хенри Блантову Ријечнику Секта, раскола, Црквених Друштва, Школа и Вјерских наука (Јохн Ненрз Блунт). "Они су држали закон Мојсије осим приносења жртава: обрезанье, Суботу и разлику између чисте и нечисте хране, све је ово формирало један дио њихова система, и стога су звани "обрезанци"... Пасађијанци су употребљавали записе Страог и Новог Завјета у подржавању њихове доктрине" (Пасађијанци, стр. 408-409).

Тако ми наилазимо у сјеверној Италији и јужној Француској неке вјерске покрете.

Неки међу овим групама како видимо у историји Цркве да су били вјерни суботари, Новог Завјета Пасхи и другим обичајима ранијих апостола.

Петар Де Брајс (Brueys)

Ови сектарошки Хришћани-како су они сматрани кроз историју-размножавали су се.

Протустав подузет од Цркве и државе био је различит у њиховом учинку, ипак нико није могао уништити присташе који су се дубоко одали својој вјери. Из ових покрета појављивали су се вође-који су по некад убијани за њихов став.

Један од таквих људи, на југу Француске, био је Петар де Брајс. Његов живот је испричан у многим примјерима рада. Из рада овог необичног човјека настао је покрет назван по његовом имену-Петробрусијанци.

Његова каријера одпочела је негдје у А.Д. 1104, у граду Брај (Bray) или Bruey. Он је био очевидно члан свештеничког клера, али је постао противник клерске злоупотребе и доктринских искривљења.

Много што-шта смо дознали о Петру де Брају које долази из записа од другог човјека такођер по имену Петар-Петар поштовани, Опат ис Клагније (Clugny) који је оповргао Петра де Брајса доктрински став.

Опат из Клагније пише да раскол Петра де Брајса цвјета већ 20 година а кад је то Опат писао било је А.Д. 1125. Оптужба подигнута против Петра де Брајса обухваћа ове тачке:

1) Он одбија крштење дјете.

2) Он побија да нема ништа специјално о посвећењу црквене грађевине и, у ствари, савјетује рушење такве уображене грађевине.

- 3) Он одбија обожавање и поштивање крста-изјављујући да крст само треба бити симбол ужаса сваком Хришћанину умјесто симбола.
- 4) Он не призна доктрину претварања једне ствари у другу.
- 5) Он одбацију употребу молитве и других дјела чињених за умрле.

Ипак, Петар де Брајс, није био побожан у свом вјеровању. Он је сматрао брак да има велику вјеродостојност и вјерује да се свештеници требају женити. Он би укинуо многе црквене празнике тог времена.

У осуђивању њега, Петар Поштовани назвао га је "бједни мали човјек", и додао је: "народ прекршћава, Цркве оскрвљује, олтаре превће, крстове пали, месо једу јавно на дан Господњих мука, попове батина, калуђере затвара, са терором или мучењем спречава женидбу... (Dictionary of Sects and Heresis..., page 423). Колико је од овога истина ми неможемо доказати.

Један дан када је Петар де Брајс проповједао, разјарена руља ухватила га је и спалила у Француском граду Ст. Гилес. То је било негдје око А.Д. 1125. У само двије деценије један човјек покренуо је цијели предјело у Европи и поставио темељ ономе што ће касније доћи.

Арнолд из Бресције

Друга особа из 12-ог вијека био је Арнолд из Бресције. Из јужне Француске цијелим путем за Рим, он је проповједао против зла и корупције коју је он знао да се укорјенула у Католичкој Цркви.

Као и о Петру де Брајску неколико описа јесте приступачно за Арнолда из Бресције. Он је желио да се супростави опозицији за истину коју је мога разумјети. Арнолд и они који су га слиједили, звани су Арнођани водили су опозицију богаћењу и резултантној зло-употреби свешенства у том предјелу. Арнолд је вјеровао да цивилна управа треба бити одвојена од Цркве.

Арнолд у његовим данима, изравнао је пут за каснију цивилну и црквену слободу. У историји Хришћанске Цркве, професор Шаф писао је о Арнолду: "То је била политичка заврзлама која је проузроковала његову пропаст... Арнолд је тражио напредовање Цркве са њеном пуном одвојеношћу од државе и клерског уреда и свештеничког уплива" (стр. 98).

Хенри из Лаусане

Трећа угледна особа из 12-ог вијека била је бивши благословени калуђер-Хенри из града Лаусане. Ријечник Секта и Раскола, Свештенског Друштва и Школе Вјерских наука, описала је Хенрија: "Он је био великог стаса, имао је подрезану браду и разберушане косе, са конструкцијом тако крупном да је мога издржати најоштрију климу, и глас тако снажан да су његови противници успоређивали као руку "легије ђавола" (стр. 183).

Он је био калуђер по струци, али његово проучавање довело га је на закључак да је женидба била правилна за попове. Постепено, његова опозиција успостављеној науци расла је сваки дан све више и више докле није проглашен међу расколнике.

Он је без престанка осуђивао намјеснике попова у његовој околини. Он је био најурен из Лаусане од бискупа и његов пут одвео га је у јужну Француску гдје је слиједио пут основан од Петра ди Брајса. Он, као и многи други, увидио је да Црква Божија не састоји се само од камених грађевина него, од збора вјереника. Он је учио да се може Богу молити ма гдје било- на пијаци у штали исто као и у посвећеној црквеној згради.

Хенри и његови сљедбеници (названи од других Хенријанци) проповједали су на улицама и градским трговима. Поред Петробусијанаца и они су одбацили крст и свету музику која је била постала важна функције вјерског вјеровања.

Као резултат његова проповједања, Хенри је био ухапшен и затворен. Могућност његове смрти мога је бити негдје око А.Д. 1149.

Прогнонство Озакоњено

Ми само можемо да замислимо како је то било тешко бити у опозицији успостављеној вјери, обичаја и обреда за вријеме оних тешких дана. Означени као расколници, прогоњени, хапшени, често пута мучени и на крају подвргнути страшној смрти, ови појединци херојски су издржавали до краја.

Прво крсташтво (организовано прије А.Д. 1100) било је организовано за сузбијање безбожних Албигенежана и за друге практичне сврхе прије него су Крсташи послати да заузму Јерусалим од Муслимана.

У 1184, тако угледно био је тај узбудљив покрет да је Папа Лициус 3-ћи, истакао свој чувени проглас, објаву која показује удар на супротну страну за вријеме тог бурног периода.

Ипак, најозбиљнији метод спречавања још ће доћи-инквизиција. Ова ријеч још увјек најежи кожу кад се помисли на људско нечовјечанство према своме другу човјеку-све у име вјере.

ДИО СЕДАМ

Црква Која Је Волила Библију

Многима може бити као једно изнанађења да многа раније од Протестанске Реформе која је одпочела 1517, године да је ту био велики број Хришћана-често сматрани сектама или расколницима-који нису били дио велике Источне или Западне Цркве.

У прошлим дјеловима видјели смо да су све ове групе биле познате као Абионци, Паулинијанци, Богомили, Албигенци, Катари, Потерани, и многа друга имена која су се проширила у Западној Азији и онда на Европском континенту. Неки од ових група били су расколници и одвојили су се од духовних правила. Други (често означени као сектароши) настојали су да успоставе истину Библије која се није могла наћи у главном извору Источног и Западног Хришћанства.

Свака од ових група бориле су се за опстанак. Многи који су преживјели прогнанства утопили су се у сили Хришћанства на истоку и западу, али ту је било стално преживјелих малих групица разбацаних, често прогоњених Хришћана који су прирасли уз своје вјеровање.

Сада ћемо се осврнути на посљедње вријеме 12-ог вијека-једно вријеме које нам даје једну од најзанимљивијег и узбудљивог раздобља у нашем проучавању Црквене историје.

У граду Лајон на југо-западу Француске живио је један богати трговац по имену Петар Валдо (Peter Waldo). Његово име на домаћем језику било је Пиере Валдес. Валдо ће покренути покрет који ће имати значај већи него и један од покрета који је продужио апостолско учење од Христа.

Приче су препричаване у многим писменим расправама у Црквеној историји, и ми упућујемо наше читаоце на двије књиге посебно: Историја Валданежана из Италије од Њихова Поријекла до Реформације, (History of The Waldenese of Italy From Their Origin To The Reformation by Emilio Comba) и историја Хрушћанске

Цркве од Рођења Христа до 18-ог вијека (The History Of the Church, From the Birth of Christ To the 18-th Sencury); и јако Интересантна Важност Валдежана и Албигенеза (Very Interesting Account Of The Waldenes and Albigenes by, William Jones).

Дани Петра Валде

Прича је одпочела негдје око А.Д. 1170, у граду Лајонс. На градском скупу, један од Петра Валде пријатеље пао је и умро поред њега. Ово је тешко погодило Валда. 'Што би се', он се питао, 'догодило кад би ја умро?'

Он се обратио једном теологу у својој локалној црквеној управи питајући што он треба да уради у животу да постигне праведност. "Ах", одговорио је свештеник, понављајући Христове ријечи, "Ако желиш бити праведан, иди, продај све што имаш и подјели сиромасима, и имаћеш благо на небу, и дођи и иди замном".

Надахнут овим ријечима, Петар Валдо одлучио је да ово и уради. У ствари, заклео се за сиромаштво, продао је све, и почео је дијелити своје богатство. Обезбедио је своју жену и дјецу а остало је дао сиротињи. Са остатком свога новца, Петар Валдо учинио је нешто необично. Он је ставио за дужност да се дијелови Библије преведу на обични Француски језик његова времена-подухват никада учињен раније.

Службено призната Црквена Библија на западу био је на Латинском, преведена вјековима раније са Јеврејског, Араманског или Грчког. Свакако само мали број свјетовњака могло је да чита и разумије Латински. То је ефикасно значило да само једна мањина школованих особа је имало присуство Записима.

Ревност За Божијим Ријечима

Валдов прости подухват одпочео је да ставља Библију у руке обичног народа на њиховом рођеном језику. Наоружан само са својим новим преводом на домаћем језику и његова ревност да служи Христу, Валдо је одпочео да проповједа.

Он је уносио у своју проповјест практично и обично схватање које га је водило кроз његово трговачко занимање. Ријеч Христова била је довољно јасна. То је била проста ствар снабдјевање дословног превода.

Кроз неколико година, Петар Валдо проповједао је у границама западне Цркве, у једном случају чак је одпутовао у Рим да тражи дозволу од Папе. Папа Александер 3-ћи је дозволио начин његова живота у сиромаштву али је одбио његову молбу да проповједа јеванђеље.

Ипак, Валдо се осјећао дужним да расправља своје разумјевање Записа са сваким који жели да слуша. И многи су одпочели да слушају, прво у Алпском предјелу Европе, онда на терену иза. Алберт Хенри Њумен писао је о Валди и његовим сљедбеницима у својој књизи Старинска и Средњовјековна Црквена Историја; "Архибискуп из Лиона забрањивао је његово проповједање, на основи да је он свјетовњак; али су му они одговорили: "Ми требамо слушати Бога а не човјека" (стр. 570).

Тако, у 1184, Валдо и његови сљедбеници, "сиромашни човјек из Лиона", изјурен је из Цркве. Ово га није устрашило. Они су продужили да се састају, често пута, ширећи јеванђеље Исуса Христа како су најбоље знали.

Копије Библије које су копирали често пута биле су запљењене од локални вјерских власти. Нове копије су копиране што је могло бити брже. Што је много

значајно јесте то да су копије Библије биле ријеткост и далеко разбацане, Валдо и његови сљедбеници памтили су велике дјелове светих Записа.

Они који су им се противили били су често пута запањени због њиховог знања. Вилиам Ђонес у својој Историји Хришћанске Цркве писао је, "Они су такођер били добро научени поводом светих Записа, од (Јакбаса де Риберија који им се супростављао) виђали су се сељаци који су могли поновити књигу Јова од ријечи до ријечи, и неколко других који су могли у детаље поновити цијели Нови Завјет" (стр. 288)

Не само да су власти биле шокиране поводом њиховог доброг познавања Записа, они су једнако били у чуду са схваћањем Валдовог заузимања. Ђонес је навео: "За вријеме великог прогнанства Валдинаца из Мариндала и Провенце, један монах био је одређен од бискупа из Кавилона да одржи састанак са њиме, и онда да указује на његове грешке и прољев крви да се спречи. Али овај се одмах вратио... признајући да у његовом цијелом животу никад није знао тако много о Записима, колико је научио за то неколко дана његова борвака са расколницима.

"Бискуп, ипак, послао је са њиме неколко доктора, младих људи који нису намјерно дошли из Србоне, који, је у то вријеме, је био центар теолошког препредењака из Париза. Један је од њих јавно признао да је он разумијо много више доктрине о спасењу из одговора мале дјеце из њихове нове вјере, него у свим препирањима која је он икада раније чуо".

У другом раду, Кратке Историје Италијанских Валденежана који су населили долину Котина Алпа из старина до данас, читамо од Софије Бомпиони: "Много раније од Њемачке реформе (Валдинежани) били су еванђелиски народ, волећи Библију изван свега: правећи преводе на њихов прости језик; растурајући је у Бохемију, у Њемачку, Француску и Италију. Они су учили дјецу да запамте цијеле главе, тако у случају да се нешто догоди написаним записима Библије, велики дио би се тако сачувао у памћењу њихових младића и дјевојака.

"На тајним мјестима, гдје би ишли боси по ноћи, или замотаним ципелама тако да се неби чули у пролазу, њихов обичај је био слушати јеванђеље понављати га по реду од младежи, сваки појединачно био је одговоран за одређени дио" (стр. 2-3).

У "Пустињи"

Пустиња обично је била у забаченим и шумовитим брдима и долинама. У току тог времена, мала школа, "гимназија" како хоћеш, отпочела је у Катинским Алпама Италије. Њихови учитељи звани "Барбе"-тепање за "ујака или стрица".

Један може још увјек посјетити у овом забаченом крају Ангронске долине дјеломично поправљену малу грађевину која је једном била употребљивана за обучавање учитеља (свештеника) чак негдје око 1300-те године.

Ако данас путујеш тамо наћи ћеш грађевину близу села Торе Пелиће недалеко Торина. У самом селу постоји споменик и музеј Валде из старина.

Опет, многи не знају да модерна Валенешка Црква постоји и данас. Одржавају се службе у Италији, Латинској Америци и У.С.А. Валденези су данас већина повезани са Протестантима, који су се присвојили у општем Реформском покрету половином 16-ог вијека.

Валденежева пословица или изрека јесте надарена једна *lux lucet in tenebris*, које вјешто описује Валдежане. Они су били "Свјетло се свјетли у тами".

Како Су Они Себе Сматрали

У данима Петра Валде и у вријеме послвије тога, Валдинези видјели су себе као чуваре оргиналне вјере дате од Исуса Христа својим апостолима. Емилио Комби у својој историји Валденеза писао је о њиховом схваћању, како је забиљежено од Реинеруса Саће који им се огорчено супростављао као расколницима:

"Кажу, ипак, да цијело вријеме је било Бого-бојазног народа који је био спасен. Они су вјеровали... да Црква Божија је опала за вријеме Силвестера (Бискупа Рима за вријеме Нициевог збора А.Д. 325)... и да у овим данима је поново-успостављена са њиховим подухватом, одпочето од Валде. Они су себе називали насљедницима апостола... и говоре да имају положај апостола, и кључ да завежу и одвежу" (стр. 7).

Вилиам Ђонес наводи Реинеруса Саће поводом различитог вјеровања између широко расијаних Валдинезана: "Они сматрају себе да су насљедници апостола, ад, имају апостолски ауторитет и кључ везања и одвезивања... Они сматрају да ни један обред црквени који је био заведен послвије Христовога одласка, не мора се одржавати, пошто нема никаквог значаја...

"Неки од њих сматрају да крштење нема никаквог значаја за дјецу, пошто у ствари они не могу вјеровати. Они одбацују отајство (сакремент) потврђење, али настоје на том, да њихови учитељи стављају руке на њихове сљедбенике... неки од њих сматрају да ово отајство (Пасха или причест служба) може бити само одржана од оних који су само добри" (стр. 264-265).

Нека Валденезова Вјеровања.

Многи од Валдежана држали су различита вјеровања од главног изворног Хришћанства-оваква њихова нека вјеровања била су:

- Они су одбацили један час јавне молитве осјећајући да је молитва само ефикасна кад је у тајности.
- Они су се противили свим обичајима који нису заведени у Записима.
- Они су осјећали да је ходочашће безкорисно.
- Они су се противили против начина црквене сахране.
- Они су одбацили црквене пјесме, сматрајући их као бучне.
- Они су тумачили службу на Гори као дословно строго, нису узимали заклетве нити су носили оружје.

За проширење њихове науке, учитељи су били учени и слати су у паровима. Често би старији учитељ узимао млађег са собом омогућавајући да се тако учи за свештенство.

Валдо никад није себе сматрао оснивачом цркве-већ одржитељом истине. А. W. Мићел у свом раду Валдианци: описује Валдежане као вјеренике и сљедбенике историске позадине њихова рада. "Ми такођер молимо ваше величанство да размотрите, да ова вјера коју ми проповједамо, није наша само, нити је основана од човјека из протеклих година, како је то погрешно изјављено; већ је то вјера наших очева, дједова и прадједова, и још старијих предходника прије нас, и благословених жртвеника, исповједника, пророка и апостола...

"Ријеч Божија неће нестати, већ ће остати вјечно; стога, ако је наша вјера Ријеч Божија, у што смо ми и убјеђени да јесте и не ће ум човјека, нити људска сила бити у могућности да угаси исту" (стр. 105-106).

Држали су Закон Божји

Јасно је да су Вадежани покушали да слије упуства Записа онако како су размјели најбоље. Они су упорно пријонули за заповјести, видећи нека између њих у Алпама Италије да одржавају седми дан-Суботу.

Вилијам Ђонс писао је да су истраживачи дали изјаву Лоуси 12-ом, краљу Француске, "да су они обишли сва насеља гдје су ови (Валдежани) живјели, прегледали њихова мјеста службовања, али да ту нису нашли никаквих ликова... супротно, они су одржавали Суботу, одржавали обред крштења односећи се на примитивну цркву (крштење одраслих само), учећи своју дјецу Записима Хришћанске вјере, и Заповјестима Божјим" (стр. 289).

Ово, такођер јасно означава да су неки од Валдежана кји су живјели у Алпама пружајући се у сјеверну Италију одржавали Новог Завјета Пасху једном годишње. Било је много покушаја да се угаси овај народ и њихово вјеровање.

Инквизиција-Истрага

Црква и држава раније су се ујединиле да угуше ове различите групе, нарочито Албигенежане у јужној Француској. Тако се родило та истрага.

Ни једна друга ријеч у људској историји не би могао угнати више страха него та ријеч "инквизиција"

Ипак, иронично, ми сми из те истраге добили много података које данас имамо о тим људима. Свакако, ови извори требају се разгледати са неким неповјерењем пошто оно што је писано у судским оптужбама засновано је на нагађању да су Валдежани и остале групе били расколници.

Дозволићемо свјетској књизи Сајклопедији описивање те инквизицијске способности: "Од времена Императора Константина (306-337), учење Хришћанске цркве било је сматрано као основа закона и поретка. Стога, расколство је сматрано као повреда државе исто као и Цркве...

"У 1100 и 1200., неке су групе постојале чији поглед се није подударало са том науком... Цркве. Страјешина међу овима били су Албигенези и Валдежани" (World Book Encyclopedia 1965, Vol. 10, articles, "Inquisition" page 215).

Ипак, успркос прогањању, ови су људи издржали. Свјетло је горело у тами. И позорница се поставила за динамични заокрет догађаја у историји Цркве.

ДИО ОСАМ

Израз Из Мрака

Сад стижемо у 15-ти вијек. Послије стотине година Средњег Вијека, свијет је ушао у нову еру науке. Умјетност, наука и вјера избиле су у нови живот.

За ово вријеме њудске историје, мала и прогањана група Хришћана који ниасу били дио организованог, водећег Хришћанства, сачували су своју вјеру кроз велику биједу и невољу. Крсташи и Инквизиција често их је потискивала све више и више у скривања, али ипак, нису их могли уништити. Онда је дунуо вјетар промјене у 14-ом и 16-ом вијеку.

Неколико догађаја у историји западног свијета имао је велики значај изума у 1450-ој аутомобилска гума и прво практично штампање од Јохана Гутенберга (Johannes Gutenberg). Занимљиво, прва књига која је била оштампана, јесте копија Свете Библије. Прије овог времена, записи су били пажљиво, тачно и неуморно копирани руком. Свакако релативно мала количина записа је направљено али ни један није био на располагању генералној публици.

У Алпама Европе, Валдежани и друге групе прије Реформе сљедбеници апостолске доктрине, сматрани као секташи и расколници у савременим

записима, имали су само дјеломичне копије али највише су се ослоњали на обавезу великог дијела записа памћењем. Са оштампаном Библијом приступачном, знање о записима убрзо је постало познато хиљадама, онда милионима.

Ту је, ипак, неколико особа које би требало укратко описати. Њихов утисак на Хришћанство тога времена у ствари било је велико.

Библија у Енглеској

Јован Вајклиф (John Wycliffe) (1320-1384) угледни енглески школарац, био је први који је превео Библију на Енглески језик.

Он је имао велико поштовање према Библији сматрајући је као извор истине и да њезин садржај показује пут спасењу. Његови сљедбеници касније биће прозвани Лолардс-међу којима налазимо неке остаци Валдежана који су дошли са континета у Енглеску. Ђорџе Парк Фишер (George Park Fisher) написао је: “Највећу услугу коју је он учинио Енглеском народу био је превод Библије, као и његов отворени став за њихово право да читају записе на њиховом рођеном језику” (Историја Хришћанске Цркве, ст. 274).

Вајклифов углед био је иструменталан за постављање пута Реформе коју је одпочео Мартин Лутер.

...и На Континенту

Друга угледна личност прије Реформације био је Ђон Хас (John Huss). Као студент универзитета у Прагу, Хас је био одушевљен Јованом Вајклифом. Из његова рада у Чешкој изникнуће једна група који ће одржавати Суботу у Источној Европи. Он је имао исту љубав према Библији исто као и његов пријатељ Ђон. Ипак, његова горљивост и разлика од успостављања Цркве довело га је до искључења из Цркве. Он је био осуђен као расколник и био је спаљен на ломачи 1415 године.

Ови догађаји у Енглеској и Централној Европи ипак помогли су стварање пута за Суботаре Источне Европе и, послије, Енглеске. Тако, споменули смо овдје претече, не као дио Субатарске заједнице, већ као инструмент промјене свијета Средњег Вијека довољно да донесу ралативну вјерску слобду коју ми имамо данас. Свакако, најважније је име из тог времена било је Мартин Лутер. Што је он урадио и што је он слиједио имало је величанствени значај на цијели Западни свијет.

У овом чланку Историја Цркве Божије, видјели смо да је ту постојала група разбацианих, и често прогоњених, Хришћана изузев главне цркве. Назарини, Паулианци, Богомили, и Валдежани били су примјер група између оних који су настојали да сачувају вјеру правих апостола. Они су једноставно држали њихову вјеру и мисли одвојено од оних много већих различитих Цркава.

Било која историја цркве треба признати важност Оживљавање Протестанске Реформе, или револуције. Све што постоји данас, у многим начинима, омогућено је са промјеном свијета у 14-ом и 16-ом вијеку. О откриће Новог Свијета, превод Библије на обичне језике, штампа, вјерски ратови, рађање науке, -то је био значај онога што ће још доћи. Стари свијет је стварно промјенут.

Тако на тај Октомбарски дан 1517 кад је Мартин Лутер узео 95 предмета са тим истичући своје незадовољство поводом многих ствари у Цркви (нарочито корупције Католицког свештенства) прибавши их на врата Цркве у Витенбургу у Њемачкој, мало је он схватио какав ће то донијети резултат.

Мартин Лутер није имао намјеру да покрене нови вјерски покрет, већ са намјером или не, једна вјерска револуција се родила. Дјело које је Лутер урадио проширило се даље од Звинглије и Калвина у Шветску и од Нокса у Шкотску. Хери 8-ми успоставио је главно тијело Енглеске Цркве под ауторитетом круне, из домаћих разлога. Хришћански свијет никад више не ће бити исти.

Лолардс

За вријеме ових динамичних вјекова група људи повезаних са Вајклифом, звани Лолардс, забиљежили су интересантан прелаз из Валинежанског доба. Сајклопидија Вјерског Знања об Б.Б Едварда описује их овако: “Лолардс; вјерска секта, различита у многим стварима од Римске цркве, која је покренута у Њемачкој почетком 14-ог вијека; тако звани, како су то многи писци замишљали, Валтера Лоларда, њиховог вођу и шампиона, родом из Менц, и једнако поштованог због његове рјечитости и његовог писања, који је био спаљен у Колонге; и ако неки мисле да Лолард није било презиме већ једноставно начин приступа употребљаваног за све расколнике који су скривили што се сматрало грешком под појавом побожности... “Лолан означава знак ниског гласа; и стога Лолард је пјевач, или онај који често пјева; и у простом (обичном) језику Њемаца то означава особу који је без престанка хвалио Бога у пјесмама или пјевао химне у Његову славу” (ст. 752).

Сајклопидија Вјерског Знања даље описује овај народ: “За вријеме Едварда 3-цег, око А.Д. 1315 Валтер Лолард, један Њемачки проповједач, или, (како је Перин, у својој историји Валдежана, назвао га), један од њихових “барба”, (Пастора) великог имена међу њима, стигао је у Енглеску; који је био такођер угледан у Енглеској, исто као и у Француској. Ови су звани Беренгијанци, из Беренгаринса, и Петробрусијанци, по Петру Бруису и у Италији Фландерс, Арнолдисти, по чувеном Арнолд Бресцији; тако исто су Валдежански Хришћани кроз многе генерације носили име ових заслужних људи, прозвани Лаларђани” (ст. 752).

Као и у другим случајевима, тешко је дознати да ли су Валтер и Лалард дали своје име покрету или је покрет узео име тих људи. У сваком случају, у 14-том вијеку проповједање Јеванђеља о царству Божијему стигло је у Енглеску. Сајклопидија Британика, 11-сто издање, вол.15 забиљежила је “Лолард” и има јако интересантно разматрање поводом овога народа. “Организација је била јако бројчана, али они само који су похапшени раскола ради познати су под тим именом, и то је само из оптужбе њихових тужиоца могло се њихово вјеровање дознати. Проповједачи су дивне особе у дугачким црвеносмеђем одјелу дугачким до глежња, који су с палицом у руци, проповједали на материном језику народу у црквама, гробљу, на трговима, улицама и кућама, у баштама, и парковима и причали су приватно са онима који су били заинтересовани” (ст. 929).

Британика их описује даље: “У раније доба Лаларда, кад је суд и свештенство успјело да доведе Лаларда пред свештеничку власт подржане од цивилне власти, оптужени би просто поговарао и не би показивао злу ћуд да би издржао бригу за своје убјеђење. Они су постали много одважнији у почетку 15-ог вијека... У 1410, Ђон Дадби један рукотворац послат је на ломачу. Његово погубљење било је од великог значаја ради тога што је ту био и принц Валеса који је лично покушао да наговори Лолардовца да се одрекне своје вјере” (стр. 930).

Лолардовци радикално су се супростављали многим доктринама савременог Хришћанства. Они су одбацивали власт и управу цркве њихових дана. Они се нису узимали закључке нити су вјеровали у рат и смртну казну.

Британика укратко наводи: “Лоларђани, који су продужили све до Реформе, учинили су много да би учврстили покрет у Енглеској. Подчињеност свештенства локалној јурисдикцији, смањивало је црквено властито, настојање за превод Библије које се могла читати ко је то желио и “сви” људи, било је све наслједство намјењено од Лоларђана” (стр.931).

На континенту ширење покрета постало је безусловно све са истим именом - Анабаптист. Ово име потјече од његовог одбијања да се не крсте дјеца али прекрштавање одраслих само. Менонитези, Хатерити, браћа изворне групе суботара и чак Баптистичка црква протеже свој корјен из групе Анабаптис из 14-ог вијека, чије наслједство је било јасно различито.

Субота у Централној Европи

Видили смо да је Источна Европа била мјесто боравка за неке осамљене вјеренике у прошлости. Послије Протестанске Реформе која је отворила врата другим групама да би биле боље упознате, тако наилазимо на једну много интересантну групу који су држали Суботу. Ова група Хришћана географски је позната као Трансилванија.

Наш главни извор знања о овим Хришћанима Суботарима јесте један Јеврејски Тромјесечни Преглед Јула 1830., издање. Чланак од И. Аврама и Монтефиора о дискутовању седмод-дана Субота и њена улога у различитим вјероисповјестима.

Чак раном средином-другог вијека, опозиција седмод-дану Суботи почела је да хвата корјен. Касније у четвртном вијеку, противници Суботе били су јако гласни у оптуживању оних Хришћана који су одржавали Суботу, “Јудисивање”.

Како смо видјели већ у овом чланку да Хришћани који нису прихватили главни ток Хришћанства морали су да се одселе у забачене дијелове у намјери да би сачували своју вјеру. Они су били одсјечени од главног тока вјерског свијета више од 1000 година. Али, охрабрени са отварањем врата послје Протестанске Реформе, Суботари су постали бити познатији у неким друштвима.

У њиховом чланку Ревие, Аврам и Монтефиоре написали су: “Одржавање Суботе јесте много значајна вјерска институција, као један упадљиви знак обиљежја између Јудеизма и Хришћанства. На једну руку, цијели Хришћански свијет држао је седми дан као свети дан одмора, тако донекле указујући од седмице до седмице у много достојном и много опћеним и јавном начину, од почетка Хришћанства: на другу руку, то је само значило за одржавање Суботе-у намјери да Субота треба да се одржава на други дан од онога на који су народ Израилља и оснивачи Хришћанства који су и сами одржавали-Тако је Хришћанство поставило себе свјесно са намјером у опозицију првом посједнику и наслједнику те велике институције.

Тако што је био знак јединства постао је знак раскола, и одвојено одржавање седмод дана довело је до великог и дјеломичног узрока у раздвајању између Хришћанског друштва и пристаха Јеврејске вјере”.

За вријеме ових узбудљивих вјекова, Јевреји, такођер, су често прогањани као народ. Али и они су се жилаво држали за њихово историско вјеровање. Хришћански Суботари раширили су се далеко на сјевер чак и у Русију. Ево што Јеврејски Тромјесечни Преглед каже о њима: “Поводом Руских суботара, тако званик Соботники или Суботники, ми се ослоњамо на важност њихова поријекла и тадашње услове, на јако мале и оскудне записе.

Они су припадали Руској секти, Молокани они што пију млијеко, једна од ових многих секта које су се појавиле, за вријеме шеснајстога вијека, у овим покрајинама јужне Русије која је у то вријеме била под круном Пољске управе, све су ове секте показивале Јудејске тенденције... “Мљекароши, како је то

заведено у изјави једног Руског летописа, одржавали су Суботу и обрезавају су дјечу. ...У половини осамнаестог вијека, њихов број у прво споменутој власти био је око 5.000 душа. Држећи њихову доктрину тајном, они су избјегавали прогонства, докле нису били издани у 1769, години и претрпјели су терор од власти (стр. 466-467)".

Један од много истакнутих особа од ових из Централних и Источне Европе Суботара био је Andreas Eossi (Andres Esi). Његова прича има чудновату сличност истакнутих људи из прошлости које смо већ споменули: Поликарпа, Константина из Манамаил, Петра де Брајса, и Петра Валде, само споменутих неколко.

Опет из Јеврејског Тромјесечника: "Андрес Еси из Сент-Ерсебета био је богат Szekely из племените обитељи који је посједовао три села и велики број имања у мјесту Undvarhelyszek, Kukullo, и Fehervar...

Био је изложен неким искушењима, (био је болестан много година, и изгубио је жену и три сина) и потрежио је утјеху у вјери. "Читао је Библију дуго"- биљежио је записе већ једном записане-" Онда је он развијо Суботарску форму вјере". Што је он препознао као истину, он је покушао то да рашири по околним селима; он је састављао записне расправе, молитве и химне, правио је копије од тога и осталих записа кад би све било готово онда би их он разносио у свим правцима... Он је био, ипак, добро упућен у Црквену историју, и у подпуности је савладао Стари и Нови Завјет, из обадва је црпио своје знање" (стр.472-473).

Ови људи звани Суботари, проширили су своју вјеру кроз проповједање и пјесме. Из њихових химна ми закључујемо да су они држали Суботу, помагали у издржавању сиротиње и вјеровали у модерни живот. Они су такођер одржавали годишње Свете Дане из Библије и имали су химну за сваки. Пјевали су са радошћу о њиховом очекивању Другог доласка и Миленијске управе Христа на земљу.

Ово доводи у повезивање још ближе један дио Историје Новог Завјета Цркве.

ДИО ДЕВЕТ ЕНГЛЕСКА И ИЗА

Видјели смо како је између четвртог и шеснаестог вијека Хришћанство било присиљено да се повуче у подземље. Они су морали живјети по напуштеним предјелима и непролазним планинским скровиштима на границама такозбаног цивилизованог свијета.

Из Средње Азије и Балкана и Алпских предјела јужне Француске и сјеверне Италије, требали су бити осамљени да би преживјели. Крајем 1500-те проречено раздобље о 1200 година у пустињи (споменуто у Откривењу 12:6) приближавало се крају. Цркви је била потребна нова ера гдје би она могла прогласити поруку без ометања.

Промјењљиви Свијет

Свакако вјетар слободе почео је да дува. Препород је увео једну нобу жељу науке и учења. Факултети почели су да се отварају са слободним истраживањем и доносити закључке без прошлог притиска од власти и цркве.

Жеља за правилним знањем Записа била је раздражена у масама са проналаском строја и штампе Гутенбергове Библије. Раније Ђон Вајкфилд храбро је водио покрет да направи Библију приступачном на обичном језику.

Винстон Черчил у својој *Историји Енглеског-говора народа вол. 2 Нови Свијет*, осврнуо се на незгодно превирање тог времена када је човјек посегао за слободом свог властитог вјеровања и савјести: “Нове идеје биле су дебатоване, не само на вјерској доктрини и црквеној управи, већ на истим правилима и основи политичке моћи. У великом преокрету Европе шутња је била немогућа. Људи су говорили: тајно један другом, отворено у свом писању, које је сада штампано у хиљаде примјерака, спотичићи узбуђење и радозналост гдје су год стизали. И ако је била допуштена та афера од власти могло се само правилно дебатовати од оних који су позвани на то, заједно људи су могли ипак истраживати доктрину цркве, њену управу, њене обреде, и церемоније, кроз ријечи еванђељиста и апостола” (стр. 105-106).

Енглеска Чисти Пут

Чак и Европски реформисти били си љути у понашању према онима који нису одобравали постављену доктрину. Уз то како је вјетар промјене продужио дувати, Енглеска је постала изборно мјесто да ту Бог сачува своју Цркву.

Хенри 8-ми, уграбио је контролу над црквом у Енглеској у расправи са Римом о разводу брака-да ли он има право на развод и женидбу без Папине дозволе. Послије, његова ћерка краљица Елизабета 1-ва продужиће његов подухват политичке и духовне самосталности одвојене од Континента-Европе.

Послије много сопственог душевног труме она је дозволила убиство потенциалног противника њеном пријестолу, Мери, краљицу Шкотске. Мери је била одана катољкиња и постала је спона за оне који су хтјели да успоставе Ватиканску контролу вјеровања у Енглеској.

За петама овог драстичног дјела, Армада Филипа 2-ог, из Шпаније извршила је напад против острвске краљевине 1588. Комбинација морске стратегије и временске непогоде дала је Енглеској запањујућу побједу.

Народ, са ујдињеним гласом, осјећао је да им је Бог дао велико избављење “Енглеском народу као цјелини побједа Армаде била је као једно чудо. За тридесет следећих година сјена Шпанске силе је потамњела политичку позорницу. Таласи вјерског узбуђења испунили су људски ум. Једна од израђених одликовања за ову побједу као успомена носила је надпис **Аффлавит Деус Ет Диссипантур** (Afflavit Deus Et Dissipantur). “Бог је дунио и они су се расули”. Елизабета и њена морнарица знали су да је ово била истина. Армада је стварно била разбијена у борби, били су деморалисани и побјегли су од невремена. Ипак окршај био је одлучан.

Бог је у ствари одредио мјесто гдје свјетло Његове Цркве може, једном опет, видјети се гдје свијетли. Краљица Елизабета једном је казала да она жели “да не створи прозор на људској души”. Као резултат, једна врста ограничене слободе која треба да постоји-тако дуго да успостављена Црква не може бити угрожена од незадовољеника.

Отворена Дискусија

Како је 17-ти вијек стигао, отворена дебата вјерских предмета је одпочео. Јосиф Белћер у својој вјерској доминацији у Америци 1861 записао је први хитац у новој борби за библиску истину. “Контроверзија о Суботи одпочела је у Енглеској при крају шеснајестон стољећа. Неки Николс Бонд из Хортонa, у предјелу Суфолка, објавио је књигу у 1595, у којој је он покренуо модерно

свађање поводом Хришћанске Суботе, да је то једна овјековажена четврта заповјест, али да је дан означен у тој заповјести промјењен од ауторитета из седмог у први дан седмице. Ова доктрина постала је јако узбудљива, објављена у то вријеме када је био осјећај за велику строгаћу поводом дана за одмор.

Односећи се на научног писца из тог доба, “У јако кратком времену постала је највећа чаробна грешка и много популарно засљепљење, које је икад раније осрамотило народ Енглеске”.

Бондова књига била је запљењена са налогом архибишопа Вајтгифта (Whitgift) у 1599. Али забрана је проузроковала много већи подухват у коме су разноврсна схваћања била изражена. Док је ова дискусија била у прогресу, неколико заговора о седмом дану пјавила су се, који су бранили своје тврђење са великом храбрости и способности.

Заузима Мјесто

Успркос забрани и чак непријатељства власти, још су и други заузимали мјесто у библиској истини. Ђон Траск (John Trask) одпочео је проповједати у корист седмог дана Суботе у вријеме када је књига Спорта за Недјељу била одштампана под упутством архибишопа из Кантербари и краља Јакова 1-ог у 1618. Он је био заузео став као правило Записа да по Записима треба управљати вјерском службом, и дужност власти да не ради ништа супротно Ријечи Божијој.

Због овога он је изведен пред главно-законодавство, гдје је одржана дуга расправа односећи се на Суботу, на којој је Андрувс бискуп из Винћестера, водио главну улогу. Траске није био одвраћен од свог убјеђења, али је примио цензуру у главном-законодавству. Погитова Расколографија каже да је он “Био осуђен, на основу тога што је он био суботар, да буде послат и изружен у Вестминстеру, па онда одатле да буде најурен у Флит затвор, и да тамо буде затвореник 3 године дана.

Траск и његова жена, били су у Мајден-лајн и Гајт Хаус затвору 15 година, гдје је она умрла за исти криминал.

Још један важан примјер од Блећера: Теофилис Брабурн, један ученик свештеник Јеванђеља у успостављеној цркви, написао је књигу, која је одштампана у 1628-ој, у којој је он расправљао “Да дан Господњи (Недјеља) није Субота успостављен Дан Свети” већ да је Седми-дан Субота је на снази”. На ову књигу, није било одговора, он је онда издао другу 1632, под насловом “Одбрана Тог Највећег Старинског и Светог Обреда Божијега” “Дан Суботе”. Због овога он је позван на одговорност пред Лорда архипискупа из Кантербариа и суд главне комисије. Неколко Лордова из Његовог Величанства Приватног вијећа, и многе друге особе вишег елите, били су присутни овом претресу.

И ако суочени непријатељством од државне цркве, Субота је одпочела да достиже до највећих водећих у земљи. Малешна Божија Црква није више била у подземљу. Ипак, њезин рад у друштву отпочео је са тешкоћом.

Други бранитељи Суботе постигли су изванредну пажњу у то доба. Особе као Филип Танди, Јаков Окфорд, и Францис Бамфилд узели су став за исту библиску истину. На крају вијека, каже се да је било 11 суботарских удружења на разним предјелима Енглеске, као и много расијане браће.

Опет Прогнанство

Опет у 1660, како се то често понављало у историји Цркве, нови таласи прогањања су започели. Послије краја Оливера Кромела владе, монархија се

успоставила и са њом, обновљена жеља да успостави вјерску послушност грађана.

Винстон Черчил описао је ово као законска мјера овог оживљелог осјећаја спотакле су пустошење вјерских група које је обухватило и Суботаре као и друге групе који су се разликовали по савјести схваћања: “Пошто је Кларендон као Лорд Канцелор бије најглавни министар, и био је јако упливан у власти, његово је име споменуто са групом људи који су обновили Агликанску Цркву, и изагнали Протестантску секту у бескрајну опозицију... Влада је схватила да ту има вјерских група свакако изван Националне цркве, и одлучила, ако их не уништи, бар да их одстрани под тешком немоћи” (Нови Свијет ст. 336-337).

Ово је рзгорјело жељу да се сручи на незадовољенике, чинећи још једну трагичну епизоду у историји Цркве.

Блећер је написао: “На 19-сти Октомбра, 1661., док је Јаков проповједао, службеник је ушао гдје се одржавала служба, срушио га доље са говорнице, и одвео га у полицију под строгом стражом. Око тридесет чланова његовог збора одведени су пред судију који се налазио у крчми недалеко, гдје је заклетва послушности била понуђена, они који су одбили били су послати у Њу-гајт затвор. Јаков је такођер био испитан и онда спроведен у Њугајт затвор, последије оптуживања од неколико злих и лажних свједока, који су га оптуживали да је говорио као издају против краља.

Суд му је одпочет око мјесец дана последије његова хапшења, на коме се он дивно владао, гдје је стекао много симпатије. Он је, ипак, осуђен на Вјешање, и тргање у комаде. Ова страшна осуда није га уплашила уопште. Он је ладокрвно одговорио, ‘Благословен да је Бог, кад човјек осуди, Бог га оправда’.

Док је био у затвору очекивајући смртну казну, многе истакнуте личности дошли су да га виде, који су били спотакнути с његовом побожношћу и покорношћу. “На ломачи, на дан његова вјешања Јаков је ословио присутне са јако дирљивим поступком. По завршетку свог говора, он је клекнуо доље, захвалио се Богу за обавезу милости... онда се помолио за лажне свједоке који су га оптуживали, за целате који ће извршити смртну казну, за народ Божији, за уклањање раздора, за долазак Христа, за посматраче и онда за себе... Онда, захваливши се шерифу у присуству, рекао је, “Оче, у руке твоје предајем душу своју”... Последије када је умро, извадили су му срце и спалили, његови комади тијела били су окачени на вратима града, а његова глава набијена у Вајткапели на колац преко пута гдје је његово друштво се скупљало”. (Вјерска Доминација ст.230-231)

Многи нису схватили драгоцену цијену коју је он платио да би се добила вјерска слобода коју ми имамо данас. Слободу за слободно одржавање седмог-дана Суботе био је само почетак у 17-ом стољећу Енглеске.

Тражење Слободе у Америци

По смрти Јован Јакова, било је јасно да Божија Црква треба опет да тражи сигурно мјесто, мјесто гдје би могли расти и напредовати без узнемиравања. Како је то било доказано и раније у прошлости Божија праведност ускоро ће се опет показати. Roger Williams (Рођер Вилиамс) стигао је у Massachusetts Bay (Масећусте Луку) колоније Новог Свијета у 1631. Он је био јако занешен са дивним, истраживањем, расправљањем других мисли у времену у коме је он живио (Рођер Вилиамс: Црква и Држава од Едвард Моргена, ст.3).

Он се ускоро нашао у дубоком неспоразуму са вођама Пуританске управе у колонији. Они су тврдили да цивилна власт има свето и одређено право да

успостави свој вјерски став на своје поданике. Одбацујући ауторитет Рима, они су завели цивилну власт умјесто.

Ипак, Вилиам је признавао да власт има право да заведе јавни ред који је изражен у шест од Десет Заповјести он је настојао за право подпуне слободе вјерског изражаја. У додатку, и ако је он имао једно персонално убјеђење сам по себи, он није вјеровао да било која група има монопол на своју истину.

Рођер Вилиамс био је најурен због свог непоустљивог става. Ових неколико слиједећих ријечи укратко и јасно показују живот и схватање Вилијама, исто као и будући развој у Америци.

“Односећи са на овај принцип, Рођер Вилиамс настојао је за подпуном слободом мишљења, и подпуно одвајање Цркве од Државе. Био је присиљен да побегне, и у 1636, он је успоставио на Роде Острву мало и ново друштво, у коме је била подпуна слобода у погледу вјероисповјести дозвољена, и гдје је већина управљала сама у својим цивилним аферама. Овдје у малој Држави, засновани принцип политичке и вјерске слободе јесте побједила, прије него су замишљене у било којој школи филозофије у Европи. У то вријеме народ је прорицао кратак опстанак овог демократског опита-свеопште право гласа, свеопшта слобода човјека, годишње промјене прописа, правилну вјерску слободу...

Али не само да је ово била идеја и оваква форма управе одржала све овдје, већ је баш из ове мале Државе проширило се на цијелу Америку... Она је дала закон континенту, и страховито кроз њезин морални уплив, она је легла на дно свих демократских покрета који сада потресају нације Европе” (Introduction To the Modern History 19-th Sencury by Gevrinus, and Bletcher in Religions Dominations p.153).

То је било на овом малом али плодном пољу вјерске слободе да је представник опкољених Суботарски Цркава Енглеске изишао на видјело у години 1664-ој.

ДИО ДЕСЕТ

СУБОТА НОВЕ ЕНГЛЕСКЕ

Како смо видјели да Божија Црква кроз историју од 17-ог вијека имала своје проблеме и да је слобода вјероисповјести у Енглеској у реалности једва да је било само чезња. Успркос Магна Карте, слобода је била обмана у години 1660 као што је то било 400 година раније.

Нада у Новом Свијету

Смрт и сакаћење Ђона Јакова угнало је страх у срце онима који су одржавали седми-дан Суботу у Енглеској. У то исто вријеме, закон је био заведен тако да је било изван закона одржавати збор у Енглеској на тај седми дан. За неке Суботаре остао је само један излаз. Они су требали напустити Енглеску да би продужили у истини које је постало њихово обожавање-седми-дан Субота.

Гдје би они могли отићи онда? Гдје би они могли наћи вјерску подношљивост у свијету 17-ог вијека? Ново успостављена колонија у Америци могућа је, надали су се, стећи уточиште на крају за тражену слободу вјерских група из Старог Свијета.

Седмог дана Баптистички Мемориал Вол. 1. 1852, пише овако: “Колонија у Роде Острву насељена је прво од Енглеза, године 1636. Рођер Вилиамс- прва особа у модерном Хришћанству одржао је доктрину вјерске слободе и

неограничени неподношљивост-био је, како је изјавио, непоштено и нехришћански најурен из своје куће”... дошао је преко ријеке на мјесто звано од Индијанаца Мушасик, а од њега прозвано Покрајина” (ст.22).

Нацрт за Слободу

У 1643, Вилиам је одпутовао за Енглеску да добије нацрт нове колоније. На 19 Маја 1647, јавна скупштина успоставила је тијело јако доброг и пробитачног закона, склон Енглеској законској уредби.

У записима о Цркви и Роде Острву, датираном 1854, Хенри Тексон писао је о необичном Роџер Вилиаму, што је он радио на Роде Острву: “Пишем о Роџер Вилиаму, првом мисионеру домородцу нашег тла и правог законодавца на свијету који је у подпуности и дјелотворности завео и успоставио подпуну слободу и апсолутну слободу савјести”.

Први нацрт за колонију био је изванредан докуменат. Он је давао, по први пут, слободу вјероисповјести. Тако Роде Острво постало је прва колонија у Америци да је добила слободно уточиште за оне са различитим вјеровањем.

Овдје је кратак извод из нацрта који је изложен у Роде Острву државној установи: “Ни једна особа у будуће не смије бити узнемиравана, кажњена, прећена, или позивана по питању, било које врсте схваћања у погледу вјероисповјести, онај који не ремети цивилни ред и мир”.

Као резултат овог важног документа, Роде Острво привукло је двије од највише прогањаних група: Квекери и Баптисти. У оближњим колонијама, они су гледани са неподношљивошћу пошто су они морали да побјегну из Енглеске-од батина, затвора или чак вјешања. Позорница је сада постављена за Суботаре да стигну у Нови Свијет.

Стефан Мамфорд

Негдје око 1660, у Енглеској дошло је двоје ново обраћених вјереника у седми-дан Суботу, Стефан и Ана Мамфорд. Они су живјели у граду Тевскбари, гдје су били чланови Баптиста. И ако су Баптисти из 17-ог вијека дјелили многа вјеровања са Суботарима, али ту је била велика разлика по питању Суботе. Баптисти су настојали да одржавају први дан седмице као дан богосуђења.

Односећи се на чланак Јакова Мегађиа у његовим новинама написано под насловом, “Вријеме Стефана Мамфорда” а објављено у 1964 од Седам-дана Баптистичког Историског Удружења, Стефан Мамфорд постао је члан Бел Лајн Суботарске Цркве све док није отишао у Америку.

Засновано на приступачном доказу Мамфорд је би први Хришћанин одржаватељ Суботе који је стигао у Америку. Стигли су у Њупорт. Роде Острво, 1664. Стефан Мамфорд постао је успјешни трговац, односећи се на брошуру у Њупорту од Историског Удружења, озидео је на Роде Острву једне од најљепших кућа тог времена, Његова кућа још увјек стоји у Њупорту и зове се Вантон-Лајмен-Хазард Кућа.

Њупорт је био једно сјајно Нове Енглеске село за вријеме доласка Стефана Мамфорда његове жене и сина Стефана.

Питање Састајања

Ту су већ биле двије успостављене Цркве у граду у то доба. Квекерска црква на Фарбер Улици и Прва Баптистичка Црква у Њупорту. Ипак они су одржавали

седми дан Суботу у својој кући. Кроз неколико година, девет чланова Баптистичке цркве одпочели су да одржавају Суботу.

Они су очевидно узнемирили Баптистичке свештенике, који су учили да одржавање Суботе “припада времену Мојсије”. Четворица од ове деветорице вратили су се да одржавају Недјељу.

Ово је покренуло делиму код младачке групе који су одржавали Суботу. Они су се онда одвојили од Баптистичке цркве. Мала група била је суочена са незгодном одлуком.

Неколико писама је писано Енглеској цркви за савјет. Суботари нису имали проблема бити у друштву са онима који никад нису одржавали седми-дан Суботу, али дружити се са онима који су одбацили истину нису могли бити с њима у друштву.

Овдје је један извод из писма упућеног групи Едварда Стена, Суботарима у Енглеској. Датираног 6. Марта 1670: “Моји драги пријатељи, за оне који су напустили одржавање Суботе и сад хуле, последице свега тога, ви не треба да имате задовољство међу њима, већ се одвојите од њих као грешних и непокорних особа, и ако црква буде у друштву ових одметника од истине, ви онда треба да се чисто одвојите од цркве; ако црква одбије, онда се ви одвојте, са понизношћу, кротошћу, и болом у срцу” (Ово се може наћи у записима Историја Баптиске Цркве вол. 1. Ст.27-28)

Нова Суботарска Црква

Свештеник прве Баптистичке Цркве у Њупорту намјерно се супроставио одржавању Суботе. У неколико оштрих предавања различитих свештеника, убрајајући Ђон Кларка, оснивачког члана Роде Острва и блиски пријатељ Рођер Вилиама, напао је потребу Десет Заповјести и Суботу практично. Петорица Суботара што су остали у друштву Баптиста схватили су да се нешто треба урадити. Састанак је сазван у 1671 са истакнутим свештеницима и Суботарима.

Ово драматично суочење записано је у Седам-дана Баптистичког мемора. Свој петорици дата је могућност да говоре, први који је говорио био је Таси Hubbard. Он је забиљежен као први колониста који је прешао у седам-дана Суботаре. Записи са тог састанка су сачувани у архиви Прве Баптистичке цркве у Њупорту. Удар за ударом опис нам даје поглед на оне који су настојали да пројуре оне који су имали чврсто гледиште поводом Десет Заповјести.

У Децембру 1671, седам душа склопило је уговор да оснују Нову Цркву у Америци. Плаката, о састанку Суботара још увек стоји у старој кући у Њупорту описујући овај случај: “За успомену госп. Хискоку, Стефану Мамфорду, Самуилу Хајбарду, Рођер Бестеру, сестри Хаворду, сестри Мамфорду, сестри Рашел Лонгворти. Који су за велику слободу вјерског изражаја у одржавању Божије свете Суботе седми-дан седмице, своје вољно су прекинули везу са својом мајком Црквом, Прве Баптистичке Цркве у Њупорту, и ушли су у Црквени савез 23, Децембра 1671 године.

Неке Важне Доктрине

Вилиам Хискокс постао је први свештеник Нове Цркве. Они су се сложили да не именују службено име Цркве, због тога, њима, то би значило државно признање, што су они осјећали да је било без потребе.

Вилиам Луис Бардик у Двијесто-годишњој прослави, записаној у 1908 за 200 годишњицу Хопкинстонске Цркве каже: “Црква није имала службено име нити прописе вјере већ само Библију... Као име, ми налазимо у првим записима са

сједнице заведених у књигу присутне цркве и односи се као на “Црква Роде Острво и Западна”. “Са “Роде Острво”, они мисле само на Острво, а не као цијелу колонију, и са “Западно” на градове западне, Хопкинтон, Чарлестон и Ричмонд. Понекад се ословљавало као “Црква”, други пут као “Збор”, али није имала службено име” (стр. 31).

Постоји неколико примјера у старим записима као име “Црква Божија”. Обично су и често звани “Црква Исуса Христа Одрживачи Заповјести”. Они су строго вјеровали у крштење само одраслих особа а не и дјеце. Они су присвојили доктрину “полажући руке”-ствар ради које су се Баптисти на Роде Острву и разишли.

Хенри Кларк у Историји Суботара или седмог-дана Баптиста у Америци (1811) тврди да су они строго били анти-тројственици, одбацујући то популарно сваћање тога доба: “Ја закључујем да они вјерују само у једног Бога, Оца и творца свих ствари, изузетак гријеха, и у једног Господа Исуса Христа, да је Исус Христос син Божији, и такођер у Духу светоме, као извршна сила Божија. Али ту је мало ако и ико, од ових доминација, како ја схваћам, који вјерују да је Отац, Син и свети Дух три апсалутно одвојене особе, равне, исте, и истовјетне Боговима и ипак само један Бог; оваква идеја била би супротна Записима, и одвратна правом схваћању”.

Још један опис од Кларка гдје наводи нека вјеровања ових њуди јесте: “крштење у води са подпуним зароњавањем, и онда полагање руку на крштену особу, васкрснуће мртвих и општи суд; као обред Господње вечере... Неки дјелови из Цркве, вјерују у праће ногу једни другима, у заказано вријеме”. “Наилазимо да они одбијају титулу “величанствени” за њихове учитеље, пошто они говоре да Записи показују да је само Бог величанствен”.

Тамар Дајвис у својој књизи Главна Историја Суботарске Цркве коментарисао је о самој доктрини ове раније Цркве: “Суботари су стално узимали став у њиховом црквеном тијелу став против рата, расклашеност, робовање, тајне организације, и сличних великој моралнј реформи, милост и бригу о старцима и старицама” (стр. 140).

Захвални смо према Њупортском Историском Друштву ка приступу црквеним старим записима, које је друштво сачувало информације ових о овим људима. Записи садрже увод црквених записа из самог почетка. Ранији записи су приступачни чак још из година 1692. У то вријеме, Суботарска Црква имала је свега 40 чланова. Било је неколко чланова на западном дијелу Роде Острва гдје су Суботари окусили њихов највећи плод напредовања кроз слиједећих 100 година.

Црква у Хопинктону, сматрала се дио Њупортовог збора све до 1707 године, нараставши једна од највећих у Америци са преко 1000 чланова у 1816. Стефан Мамфорд стекао је приличан утисак на младе птиће у збору Суботара на Роде Острву све до његове смрти у 1707.

Он и његова жена Ана посјетили су Енглеску 1675 године са намјером да би наговорили остале вјеренике да дођу у Америку. Он је успио да обезбеди службено мјесто једног свештеника да узме мјесто Вилијама Хискока. Сад је ланац повезан између Цркве у Енглеској и једној у Америци по стигнућу Вилиама Гипсона који је постао други свештеник на Роде Острву по смрти Вилиама Хискока у 1704.

Нема никаквих записа о Стефану Мамфорда унапређењу као свештеника, али се неки записи односе на њега као свештеника или “мисионера” вјере. Стефан и Ана Мамфорд сахрањени су у старом колонијалном гробљу у Њупорту, Роде Острву. Нема никаквих записа о његовој дјечи односећи се на вјерско убјеђење што је очевидно много занчило њиховим родитељима.

Ипак, Стефанова Ана њена вјера и издржљивост даје изван редан примјер за све слѣдбенике. Успркос многим преокретима они су остали чврсти у свом убјеђењу.

Живот и рад раније Суботасрке Цркве у Америци био је узбудљив. Велико напредовање постигнуто је у тим потребним годинама. Скором свака фамилија на Роде Острву била је у додиру са Црквом и неки многи угледни људи колоније као и неке жене изникли су из Суботарске цркве у Њупорту и Хопкингтону.

Суботарска Улога у Колонији

Обиљежје на западном дијелу Роде Острво државе још увјек свједочи улогу ових одважних људи Суботара. Постоје имена као “Бум Брић” као Суботарски прелаз из времена Суботара. Бум Мост јесте један уски прелаз преко Павкатак ријеке из Конектиката у Роде Острво. Његово име потјече из дана кад су марљиви Суботари у Конектикатију направили краћи пут са постављањем једног храста на пањ као пречку и тако се на њему отискивали преко ријеке да би учествовали на служби Суботом.

Потребно је навести, у неколико примјера да је народ долазио на службу подпуно мокар! Падајући с њега у воду. Више тај прелаз није видљив днас, али многа друа стара дјела још увјек иказују према “Суботарском прелазу”.

Многи можда не схваћају да су Суботари у новој колонији Нове Енглеске били важан дио историје раније Америке.

ДИО ЈЕДАНАЈЕСТ

РАТ И НОВЕ ГРАНИЦЕ

Осамнајести вијек било је вријеме различитог напредовања за Суботаре Нове Енглеске. Млади птичићи који су одпочели у Њупорту, Роде Острво у 1671 убрзо су се проширили. Неколко интересантних особа појавило се међу овим Суботарима кроз ово прошло вријеме историје.

Самуило Хабард и његова жена Тајси, били су међу овим ранијим досељеницима у Роде Острву. Тајси Хабард сматрана је као прва рођена Американка да је одпочела одржавати Суботу. Самуило Хабард био је један од 15-це оснивача Прве Баптистичке Цркве у Њупорту године 1644. Неколико година касније он је постао Суботар. У свом журналу, Самуило описао је нашироко дане његове фамилије која је одржавала Суботу. Он је имао уплив у друштву и био је блиски пријатељ Вилијама Рођера, оснивача колоније.

Фамилија Гувернера

Још једна угледна фамилија у ранијој историји Роде Острва за вријеме седамнајестог и осамнајестог вијека били су Вордс. Њихова веза са Суботарском црквом у Њупорту и западно била је јако дубок повезана. Томас Вордс дошао је у Њупорт из Енглеске укратко по смрти Оливера Кромвела и његово се име налази на списку слободњака у Портмауту, Роде Острво у 1655 и на списку Њупорта те исте године. Он је умро 1689, оставивши другу жену и једног сина, Ричарда.

Ричард Вардс служио је као секретар управе за колонију и онда као гувернер (1741-1742). Ричард и његова жена Марија сахрањени су у Колонијалном гробљу на Фервел улици у Њупорту. Њихов надпис на споменику указује да су били чланови Суботарске цркве у Њупорту; Марија је била члан 55 година, а Ричард није био крштен све до 1753, све до напуштања службе.

Самуило Вордс унук Томас Ворда рођен 27. Маја 1725, био је енергичан младић, и ако приватно школован, он је ипак на крају служио као гувернер колоније у три пута прије грађанског рата. Он је био члан континенталног конгреса све до краја његове смрти у 1776.

Самуило такођер је био оснивач гимназије на Роде Острву, основане у 1764 (сада Браун Универзитет). Од гимназиских оргиналних повјереника, четворица су били чланови Суботарске цркве. Први предсједник, Јаков Манинг, био је такођер Суботар.

У 1765, за вријеме Самуилова времена као гувернера, Енглеска Скупштина је прогласила акт Марака. Гувернер Ворд био је једини гувернер у колонији који је одбио да прихвати подршку заклетве. У 1769, Самуило Ворд написао је писмо Суботарској Цркви тражећи да се крсти. То је дало пажњу његовом искреном вјеровању и оних у цркви од којих је тражио да се крсти.

Ово је писмо сачувано Самуила Ворда: Оснивачким очима, од Кенета Смита; “Суботарској Цркви Христовој западно и у Хопкинтоу: бити подпуно увјерен да је крштење Хришћанска дужност, Ја желим да будем примљен у тај обред данас: мој живот и став много су познати; мој вјерски сентимент јесте тај да само има један Бог Отац од кога је све и Исус Христос, кроз кога је све створено. Да је свемир тако створен и чуван и управљан са таким бескрајном мудрошћу, Силом и Славом из почетка, Да је човјечанство упало у најгоре неприродно идолопоклонство, Празновјерство и Безбожност радије него прихватило Бога за њихово управљање да направе један преокретај њихова ума и жељу за светим записима. Дужност је цијелог човјечанства коме је дато да зна искрену вјеру и да слушају; за мој гријех ја се искрено од срца кајем и чврсто се уздам на неограничену доброту и милост Божију и у Његовог једнороднога Сина Исуса Христа за опроштај и вјечни живот: и ја искрено желим Његову одлуку и Његову милост за будући напредак у свим заповјестима и уредбама Господа”. Самуило Ворд 5 августа 1769.

Самуло Ворд продужио је међу својим пријатељима као истакнути Бањамин Франклин, Ђорђе Вашингтон, Ђон Адамс, Самуило Адамс, Томас Ђеферсон и Патрик Хенри.

Име Цркве

У почетку осамнајестог вијека Хопкинтонски збор престигао је мајку цркву у Њупорту што се могло рећи да је била највећа јединствена Суботарска Црква у Новом Свијету.

Записи ових ранијих Суботарских зборових спомињу име “Божије Цркве”. И ако је пожар уништио оргиналне записе у Њупортској Цркви, копија садржи; “Под бившом диспенацијом биле су цркве и свијет као што су и сад; и дужност је свијета да се сада покаје и да вјерује Јеванђеље, то је дужност свијета да буде преобраћен и да се уједини као такав у Цркву Божију”. (Седам Дана Баптистички Мемориал Вол. 1, стр.36).

По избору кандидата за службу, старјешина би питао: “Јесли способан да држиш закон Божији међу њима као Црква Божија, да се молиш са њима и за њих, и настојиш да их учврстиш у вјри”? (ибид, вол.2 бр.4, стр. 160).

У 1705, нови збор био је успостављен у Пикетсвају Нови Ђерси. Први записи из старих црквених књига, послје Записа о Вјери, гласи; “Божија Црква држи Заповјести Божије и вјеру у Исуса Христа, основана у Пикетсвају, и Хорвелу, у провинцији Новог Ђерсија” (ибид вол. 3, стр. 121).

Послије оснивања Цркве у Шревсбурију, Нови Ђерси, у 1774, свештеник је примио ово упуство: “Стављамо те пред Богом, и Господом Исусом Христом да ћеш управљати Црквом Божијом смјешеном у Шревсбурију” (ибид. стр. 160).

Продужено Напредовање

Крајем 18 вијека друге Цркве Божије биле су успостављене кроз Нови Ђерси, Конектаки и Њу Јорк. Друго проширење одпочело је кад су, у 1780, неки чланови из Хопкинтона преселили се у Ренселир Каунти Њу Јорк, да оснују Суботарску цркву у заједници са Берлином. У раније доба 18-ог вијека, Суботарска доктрина проширила се чудноватим начином.

У једном примјеру, Баптиста по имену Едмонд Данхем био је изазван поводом седмог дана на путу у цркву Недјељом. Напокон он и 17 чланова цркве одлучили су да успоставе своје друштво у Пикствају Нови Ђерси. Данхем је присвојио управу Хопкинтонове цркве, одпутовао је тамо да га унапреде у свештеника. Он је онда био наслеђен од његова сина Јонатана, који је служио у цркви за вријеме разорног Цивилног Рата.

Други примјер, раскол међу Квекерима довело је до успоставе Суботарске цркве у Филадельфиском предјелу. Неколико у тој вјери вјеровали су да им је потребно много више него само “унутрашње свјетло”. Квекери су замишљали да је довољно извршивати заповјести Божије као кључ Хришћанског напредовања.

Абел Нобле, један од њихових чланова, био је наговорен од једног у пролазу баптистичког свештеника да крштење треба бити са подпуним зароњавањем у воду. Такођер убјеђен да он треба одржавати седми дан Суботу, Нобле је повео неке Квекере и основао нови збор у Њутону, Пелсинванија. Од овог почетка, Црква у Њупорту и Пенпексу такођер су биле основане у југо-источној Пенслованији.

Један писац навео је да крајем осамнајестог вијека, било 1,769 чланова у свим овим Суботарским црквама. Он је утврдио да, сви они који су долазили, убрајајући и дјецу, ако су бројени, број је био већи од 7.000 душа. (Историја Суботара или Седми-дан Баптиста у Америци, Хенри Кларк, стр.59).

Посљедице Грађанског Рата

Ипак ово је било вријеме напредовања, Грађански рат убрзо је показао бол срца у свим зборовима. Хенри Кларк описао је овај персонални дирљиви случај: ‘Ебензер Дајвид, који је био преокренут у Провиденцијалној Гимназији и примио свој први степен ту у 1772-ој, био је примљен као члан у ову цркву, 12 септембра 1770, и примљен од цркве, за његово напредовање... и био је унапређен, 13 маја 1775. Он је био млад човјек, и црква снабђевала свештенике на ратном пољу, он је пристао и примио дужност капелана у Америчкој војсци; гдје је био јако поштован он је погинуо у војсци, близо Филадельфије, 19 марта 1778, у његовим младачким данима.

“Ја сам био добро познат са Давидом; и могу сигурно да кажем да је неколико млађих људи било много боље угледнијих од њега. Црква у Њупорту, у то вријеме, искусила је велики бол-смрт њихова свештеника-скором у исто вријеме-смрт овог младића-који је био њихов Дикен, Мр. Танер, човјек много поштован, са пуковником Бенетом са бројом њихових главних чланова, напустили су Острво да би били боље заштићени од Енглеза, и преселили су се у различите дјелове краја за избјеглице.- Нико други него само они који су то искусили, могу само имати симпатију према њима” (ибид ст.21).

Новог Ђерсија Црква је прошла истом судбином. Пенсилванијска Црква такођер је била потиштена до краја: “Крај грађанског рата нашао је неколико Цркава Седмог-дана Баптиста у Пенсилванији исцрпљене у чланству... Талас рата захватио их је у свом бјеснилу, плодна поља јужно-источне Пенсилваније... Покорити се овим наметнутим захтјевима од друга и непријатеља, доњело је разор многим, док је у ствари свима донијело губитак.

Онда опет неки од тих младића узели су другу страну од завађене стране, тако су раздвојили фамилије и друштвене везе; други који су отишли у армију, са страним и дрским друштвом отуђили су се од вјере својих очева; док је старија генерација, који, у годинама, или због њихве вјере или принципа, одбили су да буду активни у борби за самосталност, гледани су са неповјерењем, као браниоци сентиманталности према непријатељу” (ибид, ст.1208).

Многи искрени Хришћани, кроз историју хришћанства, били су присиљени да положе своје животе за оно чему су били вјерни. Савјест многих, заснована на Христовој науци да њихово царство није од овог свијета, није им дозволила да узму оружје у руку. Неки су одлучили и изабрали страну и избор је као цјелина платио јако скупо.

Субота је Испробана

Суботари Пенсилваније примили су још један јаки удар нешто мање од десет година послје рата. Свештенство из многих вјера почели су да разносе гласине о повећању неморала и безбожности која се појавила кроз године рата. У додатку, смртносна жута грозница погодила је Филадельфију, и 1793, спотакло је многе да то прогласе да је то Божији поход као казна на народ због њихова гријеха.

Као узрок, Суботари, са осталим свештенством, одобрили су члан под називом “Сузбијање изопачености и расколашености” пред Пенсилбанском скупштином. Један од тих предлога истиче се да је било “неопходно потребно да се заведе нека врста корисне бриге за уредно и вјерско одржавање дан-Господа: за спречавање и кажњавање оскрвљења имена Божијега, сваког бића лоше псовке” (ибид ст.1214).

Ове цркве из јужно-источне Пенсилваније касно су схватили напад на седми-дан одржавања. Поред много протеста, чак и од других неких вјера, “Плави Закон из 1794 пуштен је на снагу. Уплетање у политичку аферу није се показало као наградно искуство ових цркава. Ограничен “Плави Закон” стално је прогонио Суботарске цркве како су се оне проширивале са Истока. Истакнути писац конституције написао је: “Заводећи Недјељни закон противљењу одржавача Суботе... изгледало је чисто понижавајуће и неправедно са Америчком праведном игром.

Ипак, то је изгледало чисто спречавање вјерске слободе једнога чија савјест води га да одржава други дан изван Недјеље као свето вријеме; и тешко је један довољан одговор наћи-како су неки судови истакли-да закон не присиљава никога да пређе преко своје савјести да ради Суботом.

Са захтјевом да остане од свог посла, струке или занимања два дана у седмици док његов Недјеље-одржаватељ треба само да остане један дан у седмици, то свакако ставља на њега натјецљиву неугосдност, и онда да га кажњава због оданости свом вјерском убјеђењу” (Црква, Држава и Слобода, од Лио Пефер ст.235).

Западна Селидба

У ранијим деценијама деветнајестог вијека, одлучујући став покрета Суботара догодио се са ширењем граница. Историчар Рај Алан Билигтон детаљно је разјаснио логику емиграције: “Три чињенице јесу узрок сваком човјеку да одлучи свој покрет, услови у кући, лакоћа са којом се може стићи на запад, и привлачљивост предјела”.

Фредрик Ђексон Турнер написао је о Транс-Апаћиан пролазу који је употребљен од многих од источних обала на Средњи Запад: “Друга генерација била је спремна да тражи нову земљу; и ови Ерие Канали и језерске пловидбе дало им је могућност покрета, а било је и других опасних подухвата у Новој Енглеској.

‘То је био тај заједнички Њу Јорк-Нове Енглеске ток који је у тридесетим напунио велико мноштво у предјелу сјеверно од насеља које је било описано. ... Новодошлице испунили су јужне крајеве Миђигена, Висконсина, сјеверне крајеве Илиноиса, дио сјевера и централног предјела Индијане’ (ибид, ст. 79-80).

Како Суботарска брошура изјављује: “Крајеви јужно и западно од Великог Језера привлачило је народ истока да се покрену и траже смјештај у плодној земљи” (ибид, ст. 80).

Из ових предјела тијело познато као Црква Божија никнуће кроз године послје Грађанског Рата. Ипак средином деветнајестог вијека, ова Црква Божија суочиће се са још једним испитом.

ДИО 12

Из Снаге у Снагу

Један од најдинамичнијих пола-вјека модерне ере на Западном свијету било је од 1775-1825. Наполеонов рат и Америчка револуција поставиле су позорницу за развитак модерног свијета. У 1800, Лондон је постао интернационални центар финансија. 1803, највећа продаје земље у историји догодила се куповином Лусиане.

Једва за три цента по акру или седам цента по хектару Америка је купила око 530 милиона акара или 214 милиона хектара, од Француске. Ово је отворило врата Америке да се подигне у својој величини на свјетској позорници. Индустриска револуција, већ увјек стара такођер ће промјенути свијет са парњачама, пругама, рударством и производњом.

Појава Вилиама Милера

У 1831, ушао је у овако проширујући модерни свијет један успјешни, умировљени фармер из Њу Јорка по имену Вилиам Милер, проучавајући записе навело га је да вјерује да ће Исус Христос доћи по други пут. Наоружан са јако мало пророчанског знања, Милер је неуморно проповједао из књиге Данила и Откривења, “Скорашњи Други Долазак”. Он је мислио да ће се то догодити у 1843-44. Његов убједљиво чврст говор убједио је хиљаде да вјерују “крај је близо”.

Како је вријеме које је он прорекао дошло и прошло без Другог доласка, велика радост претворила се у “велико разочарање”. Ово раздобље великог разочарања проузроковало је већину сљедбеника да западну у клонулоост духа. Ипак, многи они који су слушали Вилиама Милера и вјеровали у пре Миленијски

долазак Христа, постали су Суботари послѣје 1845. Они су себе означили као “Црква Божија”.

Они који су продужили да одржавају ово обиљежје схватили су да Вилиам Милера проречени датум јесте грешка и схватили су да 1844 нема никаквог пророчанственог значаја.

У међувремену, млада жена по имену Елена Хармон Вајт одпочела је да има уплив међу многим Суботарима “долазак” покрета. Велики дио Милерових сљедбеника прихватили су њено схватање као надахнуће од Бога, Тако, међу овима који су вјеровали у други долазак, одпочели су као седам-дана Адвантисти.

У једној од ових верзија гос. Вајт коначно је изјавила да се име Црква Божија више неће употребљивати. “Ни једно име које ми можемо присвојити неће бити у употреби већ оно које се подудара са нашом професијом, и изражава нашу вјеру и означава наш необични народ. Име Седам-дана Адвантисти носи истакнуту будућност наше вјере у напред, и будуће заинтересован ум”.

На одговор овакве линије схватања, Вотермен Пелпс бранитељ имена Цркве Божије, завео је на страницама Адвантистичког Прегледа и Суботарског Гласника: “Сматрам да није тешко закључити какво ће име носити, кад се осврнемо на Откривење 14:1, “Који имају име Оца Његова написано на челима својима”. Глава 3:12, “И написаћу на њима име Оца Својега”. И совим се слажу сви апостоли у својим посланицама. Та писма су послата Црквама Божијим. Дајела 20:28; 1 Коринћанима 1:2; 10:32; 11:22; Галатима 1:13; 1 Тимотију 3:15.

Сад, ако имамо право да се удаљимо од јединствености Јеванђеља у једном примјеру, зар онда немамо у другом?” (Историја Цркве Божије (Седам Дана) од Ђон Крис ст.13-14).

Друге групе такођер су изникле из Вилиам Милерове науке, држећи вјеру о Христову доласку, али су имали друкчије теолошко схваћање. Они су продужили са одржавањем Недјеље.

Контраверзија између Суботарских вјереника довело је до састанка у Батл Крик Миџиген 26 септембра до 1 октобра 1860 године. Велики дио из групе већене од гсп. Вајт изабрали су Седам-дана Адвантисте умјесто Црква Божија.

Ова одлука означила је почетак двију различитих организација проповједајући знатно различиту поруку. Двије године касније Црква Божија основала је своје сједиште у Станбери Мисури.

Нашли Заједничко Вјеровање

Они Суботари који су одбацили схваћање госпође Вајт одпочели су да се окупљају око штампарског листа по имену “Нада Израиља”. Оно је било покренуто у Миџигенској цркви под управом Гилберт Кранмера, оснивачког вође од кога ће и одпочети Црква Божија.

Прво издање Нада Израиља, датираног 10 Аугуста 1863, одштампало је писмо Самуила Дајвиса: “Тумачење које сте дали у Цркви Божијој у Миџигену очекујући појаву Господа за нас је јако важна информација. Ми смо се стално осјећали као Илија који се жалио на Израиљ, говорећи ‘Ја, чак сам остадох, и траже душу моју да ме убију’”. Надамо се да ће се показати сад као и онда да је Господ резервисао 7 хиљада имена у Израиљу, који се нису поклонили Валу, нити га устима својим целиваше.

То је много охрабрујуће за нас дознати, да једном непознати један другоме, а сад су уједињени као браћа и сестре, и многи појединци, изоловани један од другог, у неколико дугих држава, који су вјеровали у исту ствар, заузели исти став, кренули су да траже исту ствар, са истим смислом, и, како изгледа,

испуњени истим духом, и имају исту наду за наслеђење Царства Божијега; очекујући га као да је већ при руци”! (Историја Цркве Божије (Седам Дана) ст.25-26).

Нада Израиља била је подпомогнута од групе која се онда звала под различитим именом “Црква Божија” (У Иови и Висконсину Црква Христова; у Миџигену Црква Прворођенога).

Ипак, како Самуило Дависон свједочи, они су сви држали исто вјеровање. Седам Дана Адвантисти држали су само нека вјеровања-Десет Заповјести буле су важеће, одбацујући бесмртност душе и вјеровали су у видљив и персоналан долазак Христа-али су се они ипак разликовали у многим другим значајним стварима.

Усавршење Доктрине

Верзија Цркве Божије и Христове била је да ће се Христос Вратити на земљу, не у рају, за 1000 година звани Миленија. Земља, неће бити пуста, већ ће бити повећана у Едемску љепоту. Држали су “долазак вијека” доктрину да ће покајање бити дозвољено, за вријеме 1000 годишег Христовог владања над свијетом. Ово значи да све могућности за спасење неће се завршити са Другим доласком.

23, аугуста 1867. Издање Нада Израиља споменула је одбацивање доктрине о Тројству. Такођер за вријеме Грађанског рата, настојала је издавачка свијест да је гријех убити свог друга човјека.

23, априла 1865, издање је објавило у свом коментару послије трагичне смрти предсједника Линколна: “Захваљујемо Богу што је Линколн био добар, и мио као што је био, односећи се на његово свањање побожности, што га је и навело да успостави такав закон да је тако спречио Божије светце на не учествују у рату. Од сада молићемо се за наше будуће владаре, закону-послушне и народу одане, до краја тако да би могли живјети мирним животом у Његовој слави и величини” (Историја Цркве Божије (Седам Дана) стр. 84).

Народно Сједиште

Нада Израиља остала је у Миџигену до 1866, а касније се преселила у Марион Иова. Послије са великим растом чланова, централа Црквеног Одбора прешла је у Станбери, Мисури. Штампарија се преселила тамо у 1888. По стигнућу 20-ог вијека, овај лист био је промјењен у Библијски Адвокат. Продужило се са штампањем од тадашње администрације близо Денвер Колорадо.

Како је вријеме пролазило умножена организација ујединила се. Главна конференција Цркве Божије сазвана 1884, већином од чланова из Мисури, Иове и Миџигена. На овој конференцији, ово тијело изјавило је своју намјеру: “Ујединити све остале крајеве конференција у једну; узети у свеопшт преглед над потребом узрока, и снабдјевати исте; обезбедити јединство рада и вјере, тако да би сви били једног ума и једног духа”.

У 1899, на својој годишњој сједници, Генерални Збор укључио је и државу Мисури. Како је то све прешло у 20-ти вијек, државни зборови су основани у Јужној Дакоти, Орегону и Лусиани. Удружени процес продужио се чак и у доктрину. Библијски Адвокат од 13, Марта 1917, издао је што се може рећи да је било службено учење Божије Цркве сабрано под ауторитетом уредника Андру Дигера. У времену, ипак, незадовољство са Дигеровом управом напоскон је избило и подјелило је цркву у 1931 години.

Орегонска Управа Цркве Божије (Седми Дан), за примјер, постала је битно самостална. У међувремену, драматични нови заокрет догодиће се у Историје Цркве Божије.

Појава Хербер Армстронга

У 1924, млади огласивач у новинама Херберт Армстронг, преселио се са својом женом и фамилиом у Виламет Длину у Оригону. Армстронговци су били Квекери и Методисти по вјероисповјести, али нису били активни чланови у било којој вјероисповјести или цркви.

У 1926, комшиница у Салему почела је да учи госпођу Армстронг о Седмом-Дану Суботи. Узврат, госп. Армстронг узбудљиво је понудила ову “нову истину” своме мужу. Умјесто да то прими с радошћу, Армстронг је био шокиран и постиђен. Он је мислио да је његова жена постала вјерски фанатик, те је одлучио да јој докаже да све цркве које одржавају Недјељу не могу бити на погрешном путу. Библија мора негдје да каже да је Недјеља Субота, а не Субота, рекао је он.

Он је одпочео са неуморним проучавањем Библије да би доказао својој жени да је погрешила. Проводио је многе мјесеце у разним библиотекама. Прво Армстронг је требао бити увјерен да Бог постоји. Он, као и многи други, узео је постајање Бога олако. Онда је требао донијети одлуку да ли или не Библија је Ријеч Божија. Послије свега, Библија је једини стварни извор информација о Богу, Исусу Христу и питању Суботе.

Армстронгово проучавање било је дуго и узбудљиво. На покон он је доказао сам себи постојање Творца Бога. Он је такођер доказао своме задовољству да је Библија стварно надахнута Ријеч Божија.

Његовом чуду он је такођер пронашао да Субота из Библије, обоје Стари и Нови Завјет, јесте у ствари седми дан седмице-започет од петка у вече па до Суботе у вече. Он и његова жена почели су да одржавају Суботу заједно са малом групом вјерника, Орегонског збора Цркве Божије (Седми Дан).

Младе Птице Рад је Започео

Чланови су увидјели да Армстронг проучава марљиво Библију и могли су слободно доћи да га питају или се савјетују поводом Записа. Свакако, Армстронг није имао намјеру да постане свештеник, али његова персоналност, горљивост, глас и понашање одпочело је да га води у том правцу.

Он је тражио да говори често пута на малим Цркве Божије зборовима и у јуну 1931, он је постављен за свештеника. Тада су били тешки финациски дани Велике Депресије. Ипак, средином ових тешких дана, врата су се отворила- Армстронг је убрзо схватио да то омогућава објављивање јеванђеља Исуса Христа стотинама, чак и хиљадама људи у исто вријеме.

Та врата била су Радијо.

Један од можда најмањих радио станица, 100 вати снаге, у Егену, Оригон, Армстронг је почео проповједати, на регуларној основи, почевши прве Недјеље у јануару, 1934. Народ се писмено обраћао код њега. Један мјесец дана касније, један сан који је сањао кроз седам година сада се испунио “Права Истина” (Plain Truth), ‘новине разумјевања’ појавиле су се.

План За Проповједање Јеванђеља

Мр. Армстрон са подршком многе браће из Орегона, поставили су три тачке плана за проповједање јеванђеља. Прво, Радио програм, тада познат као Радио

Цркве Божије. (Ово је био почетак једног од највећих Радио и Телевизијских преноса на свијету.)

Програм ће бити подупиран са брошурама. Плаин Трут: “Ни једно штампарско издање није могли бити тако непознато, или најмањег почетка. Али то је био почетак. Нарастао је. Побољшан је, како је то оскудни фонд дозвољавао. Узело је много година прије него се имала могућност да се штампа у штампаријама. Али кроз године он је био средство у великој промјени у хиљадама живота” (Биографија Мр. Армстронга вол.. 2, ст. 543).

Трећи дио ове намјере било је персонално предавање Библије. Оно се обично одржавало по школама и у малим скупљеним салама на сјеверу Орегона, оно је довело важне помагаче у раду.

И ако овако мали рад у почетку проузроковаће широм свијета рад Армстронга. Он је то завео у своју Биографију: “Али ја стварно нисам сједио, у почетку 1933, разрадио сам у детаље план у мом људском уму за један огроман, јак, свијетом-обухваћени програм да достигне и има уплив на милионе у свим нацијама. Ту није било замишљања, тада, о неком оријашком Радио програму, и штампарског подухвата, започетим у Еугену, Ориген, али се ускоро проширило на сваки насељени континент, гдје никад није било ни помислити о масовном Телевизијском програму” (ибид., стр 536).

Гимназија Одпочела

1947, Армстронг премјестио је особље малог уреда из Егуена у Јужну Калифорнију гдје је купио мало имање у дивном граду Паседина. То је била једна кућа и ту је основао Амбасадорску гимназију.

Како су године пролазиле, Амбасадор Гимназија је бројчано расла као и научним могућностима. У 1960, друго земљиште је купљено у Хартфордширу у Енглеској. У 1964, трећа је гимназија отворена у Источном Тексасу. Са радио програмом и разним брошурама сваком приступачно, стотинама људи писало је за персонална упутства и савјете. Свак се надао да ће ускоро и поред њих никнути Црквени збор.

Гимназија је одпочела да снабдјева са много потребном помоћи. Широм свијета студенти су постајали свештеници, службеници, или су одпочимали да раде на писању Црквене штампе. Они су постали велики дио напретка организације.

У 1990, научна установа Цркве Божије, Амбасадорска Гимназија учврстила се у Биг Сендију Тексаса. У дивно и мирно Источног Тексаса шуми уписало се скором 1.500 студената, не само да се уче како ће зарадити у животу, већ како ће исто да достојно живе. Ученици гимназије уживали су велико поштовање локалног становништва као и широм свијета-повезују руке са онима коју су већ ту да помогну у проширењу дивног јеванђеља који даје стварност у животу.

Мр Армстронга Оставштина

У половини 1950, Армстронг се упутио на ново поље Телевизије. Ипак, то је било прерано. Радио је још увјек било боље поље за такав рад. Али, касно у 1960, Телевизија је постала много ефикасније средство за проповједање јеванђеља. Програм Свијет Сутра одпочео је редовно седмичним преносом у 1967.

Плаин Трут брошура, нарастао је квалитетно и са сврхом. Прво постао је “правоволна” брошура, а не само мимичнографни папир. Онда су му додате фотографије и друге графичке потребе док на покон није постао пуно-бојни, високог квалитета часопис.

Јануара, 1986, Мр. Армстронг у својој 93-ој години, послје више од пет деценија вјерне службе Цркви Божијој и Богу умро је мирно у својој кући. Он је продужио са радом до последњег дана свог живота, пишући, едитујући, и производећи нове Телевизиске програме.

Он се са радошћу могао осврнути у назад на многе године посвећености. Он се свјесно могао сјећати да за велики рад Бог га је употребио да обнови и ојача почевши рад као маково зрно које се распространило широм свијета.

И ако је имао унутрашње непријатеље којима је он дао угодно парче хљеба а који су били дјеца Сотоне обучени у “овчије руно” покушали су неколико пута да га свргну са управе али то нису супјели-Бог је био поред њега.

Предавши Палицу

Мр. Армстронг је схватио да га његова привремена физичка снага издаје, те је одредио Јосип Ткача да предузме вођење уред Свештеничког Поглавара старјешништво администрације Цркве. Ткач је ступио на ову дужност јануара 1986 године.

Мр. Ткач био је директор црквеног свештенства широм свијета за неколико година прије смрти Армстронга. На том положају он је радио с дана у дан са Армстронгом. Телевизиско особље припремило је почасни програм послје смрти Армстронга и следеће седмице нове представници Телевизије су изабрани.

Рађе него продужити са једним ТВ. Програмом, Ткач је поставио Давида Хулма да приправи први програм и онда је додао програму Ричард Аимса, Давид Алберта и касније Роналд Келија.

Под управом Ткача Црква је кренула унапред храбро, програм Свиег Сута нагло се проширио. Односећи се на Арбитрон и Нелсон процјену програма, програм Свиег Сутра имао је друго мјесто међу вјерским програмима у Америци. Плаин Трут продужио је да објављује спасење свијету. Он се штампао на седам језика и слао се читаоцима у 179 држава и покрајина.

По примању дужности на себе Ткач је одпочео јако добро-али, дјеца Сотоне нису спавала. Већ послје четири године његове управе осјећала се промјена струје-струја која ће за девет година срушити све што је постигнуто за 5 деценија. Средином 90-тих Ткач је прикривено истицао неке промјене које су изазивале колебање у Цркви широм свијета а онда је ту промјену објављивао јасно и гласно. Било је јасно гдје Ткач стоји. Промјена Суботе, укидање Десет Заповјести, одржавање Недјеље и многе друге доктринске промјене.

Пошто се нагло разболио подпуну власт управе примио је његов син Јосип Ткач млађи. Ткач млађи и Фезел (Fezell) за кратко вријеме разјурили су Цркву. Већи дио свештенства је био коруптован и покварен који су постали среброљубци и владари-диктатори. Ко се год није слагао са њиховим радом и науком па бар она била и погрешна-такве особе су најурене из Цркве Божије. Неки су напуштали Цркву за вријеме Армстронга из својих властитих амбиција да би и они били чувени као и он што је био чувен а уједно и ради властитог богаства и угодног живота који су хтјели самовољно да дијеле сами са собом и никим другим. Тако су изопачили не само доктрину већ су се одрицали записа и једном така јако дивна Црква Божија пала је у прашину. Многи су остали и прихватили промјене одржавањем Божића, Ускрса и других паганских обичаја.

Гледање у Будућност

Како смо видјели у овом малом дијелу Историје Цркве Божије које је животна наука кроз невоље и побједе, незгоде и успјехе. Можемо само онда да нагађамо

како, кроз различита раздобља и времена, неколико вјереника су успјели да преживе. Ипак, кад би год изгледало да је сва нада пропала, видјели смо да је Бог стално послао некога да пренесе поруку Божију, тако је то и овога пута.

По распаду Свјетске Цркве Божије (Worldwide Church Of God) група свештеника међу којима је био Виктор Кубик Рој Холдаз, Дог Хоршак и многи други састали су се у Индианаполису и ту су основали Уједињену Цркву Божију и продужили са радом који је Армстрон радио за пуних пет деценија.

Ипак, неколико синова Сотоне у “овчијем руну” увукли су се и у ову Цркву и друштво и роваре. Али, у колико Бог буде поред нас нико нам не може ништа. Одпочели смо ову Историју са ријечима Исуса Христа “Сазидаћу Цркву Своју, и врата паклена неће је надвладати” (Матеј 16:18). Црква основана од Христа неће нестати него ће побједити било против које незгоде и подвале.

Христос ради кроз цркву одпочео је са апостолима које је он персонално изабрао. Од првог вијека па до данашњег дана, небројене хиљаде настојали су слиједити Његов пут и науку нашег Господа Исуса Христа.

Што ће бити нико не зна за сигуро, пошто је ово динамично вријеме. Свијет јури у напред, незна гдје јури. Што ми знаом јесте то Исус Христос је обећао да ће чувати своју цркву и да ће Он опет доћи да донесе овом свијету мир, радост и напредак што свака једва чека. Докле Христос не дође Њгова ће Црква радити на проширењу ове добре вијести широм свијета.